AKİS

31 AĞUSTOS 1963

FİYATI : 1 LİRA

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

KOALİSYON

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 479 Cilt: XXVII Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atillâ Bartınhoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Binin Anter, Hüseyin Korkmazgil Teknik : Daniyal Eriç — Sinema: 7. Kakınç Radyo: Süha Gökmen Spor: Vildan Aşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Özdoğan Klişe Atölyesi

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
30. 8. 1963

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda.

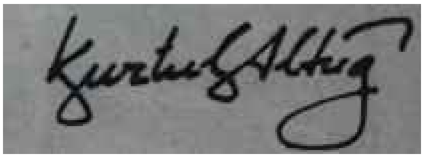
Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bazı insanlar o kadar budala oluyorlar ki, şaşmamak elden gelmiyor. Bu mecmuanın ve onun başındakilerin bir lakım yeminli düşmanları bulunduğu hiç kimsenin meçhulü değildir. Bunların bütün gayeleri de AKİS i tesirsiz, kudretsiz ve güçsüz kılmaktır. Bunlar yıllar yılıdır uğraşırlar. Uzun süre, yanlarında müttefik olarak büyük kudret sahiplerini de sağlamıstardır. Hepsi ve hepsinin bütün gayretleri iflâs etmiştir. Onlar ne kadar uğraşmışlarsa, bu mecmua aynı nisbette tesirli, kudretli ve güçlü olmuştur. Zaten, aksi nasıl düşünülebilir? Açınız ve "Bir Kısım Basın"a bakınız: Türkiyenin 1 numaralı yayın organı AKİS'tir ve onun her yazdığı keramettir, AKİS her hafta bir düzine adam yemektedir ve AKİS'in sinesini yiyenin iflah olduğu görülmemiştir! Hele bazı gazeteler var ki, olacak olanları okuyucularına "AKİS böyle demektedir" diye, hava bülteni verir gibi bildirmektedirler. Derler ki : "İnsanın aptal dostu olacağına akıllı düşmanı olması iyidir". Ama, itiraf ederiz ki düşmanın aptalının tadına doyum olmuyor. Onların gayretleriyle bu mecmuanın yazıları adeta ilahi emir kisvesine bürünmüştür. Sağ olsunlar, var olsunlar, himmetlerini eksik etmesinler.

Şimdi, bir yeni kategori "aptal düşman" bulduk. Bunlar, "Türkiyenin en tesirli yazılan AKİS'te çıkan yazılardır" propagandasına bir faydalı yeni propaganda eklemek üzeredirler: "Türkiyenin en tesirli ilanları, AKİS'te çıkan ilandır". Zira, bunlara bakılırsa, Demiryollarının General Motors lokomotiflerini satın almasının sebebi, bu firmanın AKİS'e "Demiryollarında en aklı başında yatırım General Motors lokomotifleridir" şeklinde reklam vermesidir! Bu reklamı okuyunca Demiryolcular bütün diğer unsurları bir tarafa itmişler ve Oooo, demek en aklı başında yatırım buymuş!" diyerek General Motors firmasını -bu firmanın senelik cirosu 14 milyar dolar, yani bizim bütçenin onbeş misli, net kârı da 1 küsur milyar dolar, yani bizim bütçenin hayli üstündedir! tercih etmişlerdir.

Gerçi kırk paralık aklı olan adam, bu ilanların sadece AKİS'te değil, hemen bütün gazetelerde çıktığını, AKİS'te ise sadece General. Motors'un değil, General Electric'in de reklamının yayınlandığın tabii bilmekte ve açık reklamla gizli tesir iddiasına gülmektedirler ama, bu fırsatı kaçırmayalım ve amerikanvari kendi reklamımın yapalım: Satılacak mallarınız ve hizmetleriniz için en tesirli reklam yeri AKİS sütunlarıdır. İlanlarınızı, Türkiyenin bu 1 numaralı yayın organına veriniz. Netice garantilidir, herkes sizin malınızı ve hizmetinizi tercih için koşacaktır. Zira AKİS, Türkiyede en çok konuşulan mecmuadır.

Saygılarımız.. ve teşekkürlerimizle

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Ordu - Bu yıl 30 Ağustosta orduda terfi edenlerin sayısı bir hayli kabarıktır. Bilhassa Korgeneraller arasında Orgenaralliğe yükselecek olanların sayısı dikkati çekmektedir. Bu yıl dört korgeneral ve bir koramiral terfi edecektir. Kara Kuvvetleri Kumandanı Ali Keskiner, Hava Kuvvetleri Kumandanı İrfan Tansel ve Deniz Kuvvetleri Kumandanı Necdet Uran terfi edecekler arasındadır. Ayrıca Ankara Sıkı Yönetim Kumandanı ve 2. Ordu Kumandanı Korgeneral Refik Yılmaz Orgeneral olacaklar arasındadır.

Bunun dışında 30 Ağustosta 465 Yarbay, Albaylığa terfi edecektir. Bunların 378 1 kara, 48 i defile, 39 u da havacıdır.

Öte yandan 30 Ağustos Zafer Bayramı bütün yurtta büyük törenlerle kutlanmıştır. Başkentte ve İstanbulda yapılan törenler halk tarafından zevkle izlenmiş, büyük bir kalabalık geçit resmini takip etmiştir.

Turizm ve Tanıtma — Turizm ve Tanıtma Bakanı Nurettin Ardıçoğlu haftanın sonlarında Cuma günü 30

Türk Ordusu geçit resminde
Rejimin bekçileri

Ağustos Zafer Bayramı tatilinden istifade ederek turistik incelemelerde bulunmak üzere İzmite gitti.

Ardıçoğlu bu gezisinde tarihin ünlü şahıslarından Anibalin mezarına gidecek ve Atatürkün sağlığında gerçekleştirmeyi düşündüğü projenin tahakkuku için gerekli temaslarda bulunacaktır. 1935 yılında hazırlanmış olan proje, bilindiği gibi o devrin imkânlarına göre çok pahalı — 1500 lira — bulunarak tatbik sahasına intikal ettirilmemişti.

Maliye — Son yıllarda Hazine Genel Müdürlüğü adeta dama taşı gibi daha üst mevkiler için bir geçit haline geldi. Buraya tayin olanlar daha oturdukları koltuklan ısıtmadan Genel Müdürlükten ayrılmaktadırlar. Eski Hazine Genel Müdürü Ziya Müezzinoğlunun Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığına atanmasından sonra yerine vekâlet eden muavini Kemal Siber washlngton'daki iktisadi misyona gönderilmiş ve yerine Memduh Aytür getirilmişti. Şimdi Memduh Aytür de Hazinenin bu teamülüne uyularak daha henüz görevinde ilk yılını bile doldurmadan Maliye Bakanlığı Müsteşarlığına tayin edilmiş bulunuyor. Aytüre şimdilik Hazine Dairesi Müşaviri Zeki Toker vekâlet edecek. Ancak gelecek bahar Parise gitmesi beklenen Tokerden sonra Hazine Genel Müdürlüğü koltuğuna kimin oturtulacağı henüz meçhul

Maliye Bakanlığının Pariste OECD nezdindeki delegesi Kemal Cantürkün Hazine Dairesi Müşavirliğine getirilişi de son bir hafta içinde yapılan tayinlerin üçüncüsünü teşkil etti.

Konsorsiyum — Konsorsiyum Bakam Von Mangoldt'un Türkiyeyi ziyaretinden sonra gene aynı teşekküle mensup ikinci derecede bir teknik eksperler grubu Eylül ayının başında Ankaraya gelecektir.

5 Yıllık Plânın 1963 Yılı ilk 6 aylık Uygulama Raporu üzerinde incelemelerde bulunacak olan eksperler, ayrıca önümüzdeki yıl Konsorsiyuma üye devletlerin Türkiyeye yapacakları yardımın miktar ve şartlarını tespit etmek üzere hazırlanacak rapora temel teşkil etmesi sebebiyle, geçen ay içinde Yüksek Plânlama Kurulundaki müzakereleri tamamlanmış olan 1964 Yılı Uygulama Programı hakkında da bilgi alacaklardır. Devlet Plânlama teşkilâtında yapılacak çalışmalarda ayrıca Türkiyenin tediye muvazenesi, para politikası, vergi meseleleri, iç finansman, ihracat ve ithalât konuları üzerinde de durulacağı sanılmaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra eksperler Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican ve Turhan Peyzioğlu ile Maliye Bakanı Ferit Meleni de ziyaret edeceklerdir.

Eksperler Türkiyeye Devlet Plânlama Teşkilâtının daolarak gelmektedirler.

Dünyadan Akisler

HİNDİSTAN - Komünist Çinin saldırısından son a Hindistan politikasındaki değişmez yeri önemli sarsıntılar geçiren Nehru, geçen hafta Hindistan Parlamentosunda muhalefetin 19 yıldır ilk defa kendisine karşı ileri sürdüğü gensoru teklifini 346'ya karşı 61 oyla atlattıktan sonra, partisine çeki düzen vermeye çalışıyor. Muhalefet, Nehruya karşı hücumlarını özellikle dış politika konusunda yapmaktadır. Bilindiği gibi Nehru dünyada tarafsızlık politikasının şampiyonluğunu yapanların başında gelmektedir ve Komünist Çinin saldırısına rağmen bu politikadan ayrılmaya istekli görünmüyor. Muhalefete göre tarafsızlık politikası "günün birinde kuzunun kurt tarafından yutulması" na yol açacaktır. Fakat Nehru da, hele Rusyadan da Komünist Çinin yeni bir saldırısı karşısında yardım sözü aldıktan sonra, kendi bildiğinden şaşmamaya kararlı.

A.B.D. — Haftanın en ilgi çekici önermesi : Kansas Demokratlarından Jack Glaves'a göre Demokrat Partinin sembolü olan eşeği bundan böyle bir çakal ile değiştirmeli. Sebebi: Dünyanın bu kadar hızlı bir değişme içinde yaşadığı bir devrede, Demokratların yaptığı bütün iş, aylak aylak Oturup ava. karşı ulumaktan başka birşey değil!

GÜNEY VİETNAM - Budistlere karşı giriştiği şiddet hareketleri yetişmiyormuş gibi, Başkan Diem şimdi de Güney Vietnam'da örfi idare ilân ederek bütün istedikleri din ve vicdan hürriyetinden ibaret olan haiki askeri yönetim altına koydu. washingtonu son derece endişelendiren bu kararı kimin aldığı konusunda rivayet muhtelif. Bazı kaynaklara göre Güney Vietnam ordusu zaten duruma müdahale etmek için fırsat bekliyordu ve Budistlere karşı girişilen hareket orduya beklediği fırsatı verdi. Bazı kaynaklara göre de örfi idare ilân edilmesinde başlıca rolü Diem'in kardeşi Nhu oynadı. Kararı kim alırsa alsın ve hangi etkinin altında olursa olsun, askeri düzenin şimdi Güney Vietnama re getireceği merakla bekleniyor.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 10 31 Ağustos 1963 Sayı :479 Cilt : XXVII

YURTTA OLUP BİTENLER

Mamakta 1 numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesi
Son...

Millet

Gelecek haftayı beklerken

Bu hafta hadiselerle dolu bir hafta oldu: Koalisyon hikâyeleri. Lokomotif hikâyeleri. Orduda terfiler ve tayinler hikâyeleri.. Bunlar, bir kısım merakı da çekmedi değil. Ama gene de, akıllar bir başka noktaya, bir hafta sonraki bir noktaya takılı kaldı: 5 Eylülde Mamakta, 20—21 Mayıs sabıklarına 1 Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinin verdiği cezalar açıklanacaktır.

Sıkı Yönetim Mahkemesinin cereyan tarzındaki adillik. istisnasız herkesin hayranlığım çekmiştir. Sanıklar, bütün savunma haklarını kullanmışlardır: İstedikleri kadar konuşmuşlar ve istedikleri her şeyi söylemişlerdir. Ama mensubu olarak yaşamaktan iftihar ettiğimiz demokratik Türkiye Cumhuriyetine yakışan da bundan başka bir şey değildir. Unutmamak lâzımdır ki bu sistem, Anayasa ve Cumhuriyet, bir defa 27 Mayısta, bir defa 22 Şubat gecesi, bir defa da 20—21 Mayısta sadece bunun için sergüzeştçilerin elinden kurtarılmıştır ve yapılan bunca fedakarlık, bugün dahi sarfedilen bunca gayret hep bunun için olmuştur.

5 Eylülü, 2 Numaralı Sıkı Yöneten Mahkemesinin kararını vereceği 11 Eylül günü takip edecektir. O karar, İlk karara nazaran daha as olmakla beraber, gene merak ve heyecanla beklenmektedir. Bu mahkemelerin ikisinin de verecekleri hükümler temyiz edilebilmektedir. Yargıtaya müracaat mühleti yedi gündür. Yargıtay müracaatları, gereken süratle şüphesiz inceleyecek ve en kısa zaman içinde kesin kararı verecektir.

Koalisyon

İki cami arasında....

(Kapaktaki Keçiler)

O gün Ekrem Alicanın üzerinde açık kahverengi, gabardin bir elbise vardı. Saçlarını her zamanki gibi şöyle bir düzeltmişti. Yüzünden ruh haletini anlamanın imkânı yoktu. Meclis koridorunda iki tarafa sallanarak, ölünen yürüyüşüyle ilerliyordu, Sağ tarafından sıcaktan bunalmış vs şaşkın

Şimdi, hodri meydan beyler!..

Metin TOKER

Kudret sahiplerinin açık rejimde ve kapalı rejimde, sabahleyin kalkınaları bir değişik olur. Açık rejimde kudret tabibi sabahleyin bir kalkar, bakar ki kendisi, ailesi, çotuğu, çocuğu hiç aklına gelmeyen, hiç alâkası olmayan bir meseleye karıştırılmıştır, bir takım gazeteler harıl harıl bunu işlemektedirler, çeşitli muhalefet grupları bundan faydalanmaya çalışmaktadırlar. Bu, açık rejimin bir sürprizidir. Tatlı değildir ama, kapalı rejimde daha tadsızı vardır. Kapalı rejimde kudret sahibi sabahleyin kalktığında gazetelerin ne yazacağını, varsa resmi muhalefetin ne söyleyeceğini, hangi propagandanın işletileceğini bilir. Onun bilmediği ve bilmediği için de geceleri rahat uyumasına mani olan husus şudur: Nasıl uyanacaktır? Hâlâ kudret sahihi olarak mı, yoksa kaba etinde bir süngünün ucunu hissederek mi? işin eğlenceli tarafı şudur ki, ikinci ihtimali bertaraf etmek için rejim ne kadar kapalı hale sokulursa o mukadder akibet o kadar erken gelip çatar.

Artık herkesin bildiği bir hadisedir: İsmet İnönü İkinci Dünya Savaşından sonra açık rejime geçmek kararını verdiğinde kendisini en çok seven, en yakın arkadaşları yalvar yakar olmuşlardır. Demişlerdir ki: "Ne yapmak istediğini bilmiyorsun. Fırsat verdiğin takdirde senin hakkında fiyle bir kampanya açacaklar, öyle şeyler söyleyip yazacaklardır ki dayanamayacaksın. Bu kadar haksızlık, bu kadar iftira karşısında kendini tutamayacaksın. Onun için, hiç açma o yolu.," İsmet İnönünün o tarihte verdiği cevap da herkes tarafından bilinmektedir: "Ben dayanırım!"

Nitekim İsmet İnönü dayanmıştır da.. Sadece dayanmakla kalmamış, basa da çıkmıştır. İsmet İnönü haklımda, ailesi hakkında, çoluk ve çocuğu hakkında neler ve neler söylenmemiştir ki.. Amerikadaki çiftlikler, İsviçre bankalarındaki paralar, Savarona yatında sürülen sefalar. Bayan İnönünün bir genç kızın gelinliğine Sanat Enstitüsünde el koyması, Ömerin katilliği ve bu suçtan muhakemesi.. Bunların her biri. ortaya atıldığında, şüphesiz İnönü ailesini içinden üzmüştür, ama İsmet Paşanın sinirlerini yıpratmaya muvaffak olamamıştır. İsmet Paşa, sadece dürüstlerin kân olan bir serinkanlılıkla bütün bu yalanların birer birer iflasını beklemiş ve bu iflasları görmek mazhariyetine erişmiştir. Böylece ispat etmiştir ki, gocunacak tarafı bulunmayan siyaset adamlarının açık rejimden korkacak bir tarafları yoktur. Bugün İsmet İnönü, aynı İnanç ve güven hissi içinde demokratik sistemin 1 numaralı şampiyonudur.

Bundan dolayıdır ki. bir "Lokomotif Hikâyesi" ortaya atıldığı zaman, buna isimleri karıştırılmak istenilen hepimiz gülüp omuz silkmişizdir. Daha geçen hafta, meselenin Meclise getirilmesi bahis konusu dahi olmadığı bir sırada biz bu mecmuada "Lokomotif Hikâyesi" başlığı altında, devletin niçin o değil de bu lokomotifleri tercih etti çinin açıklanmasını istedik. Bizim, bu reşit ihalelerde tutumumuz hep aynı olmuştur. Devletin bir takım malları, hizmetleri ve tavassutu fertlerden satın alması sadece lüzumlu değil, faydalıdır da.. Bu sistem açık rejimin bir parçası olduğu gibi, bugün refah içinde yaşayan milletlerin de kalkınma yolunu teşkil etmiştir. Elinde riski kadehi sosyalizm tartışan salon edebiyatçılarının yarı aydınları kandırma demagojisiyle daha basit kütleleri ayartmaya çalışan başı bereli yobaz arasında bizce hiç bir fark yoktur ve ikisi de aynı silahı kullanan aklı evvellerdir. Devletin devlet tarafından veya fert tarafından, yani kimin tarafından olursa olsun "kazıklanmaması" nı temin etmenin yolu, bütün muamelelerin tam bir açıklık içinde cereyan etmesidir. Umumi efkâr, tercih sebebini mutlaka bilmelidir. Ancak öylelikledir ki, kaybeden firmalardan Çirkin Politikacılara, kim çamur atmak isterse, çamur olduğu gibi onun yüzüne bulaşır.

Lokomotif işinde, ihale muamelesi tam tamamlanmadığı için, bu açıklama yapılamadan mesele Meclise getirilmiştir ve çok da iyi olmuştur. İhale muamelesi tamamlandığında tercih sebebini teşkil eden teknik raporların açıklanması hususunda Başbakan tarafından ulaştırma Bakanına talimat verildiği bu suretle öğrenilmiştir, Bu. daha yapılacak milyarlarca liralık ihalelerin cereyan tarat için bir ciddi garantidir. Zira, gerektiğinde, onların her birinin tercih sebebinin açıklanacağı şimdi herkes tarafından bilinmektedir ve herkes ayağını ona göre denk atacaktır.

Konuşmalardan öğrenilen ikinci bir husus, bir defa daha, İnönü ve ailesiyle alâkalı iddiaların nasıl pamuk ipliğiyle bağlı balonlar olduğudur. Bu iddiaları ortaya atmak, asgari bir dürüstlük gereğince şunu gerektirirdi: "Devlet Başkanı, oğlu Başbakan, onun oğlu ve damadı General Motors lokomotiflerinin satın alınması için nüfuzlarını kullanmışlar, bu nüfuzun ticâretini yapmışlardır. Haklarında Meclis Tahkikatı istiyoruz!" demek.. Ama takrir sahipleri Mecliste bu erkekçe tutumu takınmaya davet edildiklerinde, sadece, «Biz kimseyi itham etmiyoruz. Bizim bildiğimiz bir şey de yolu. Ama fiyle yasıyorlar. Onun için bu takriri verdik" diye gevelemekle yetinmişlerdir.

Bu, benim başıma bir defa daha gelmiştir. Son Havadis gazetesi, benim bir genç amerikalı kadınla basıldığımı, rezalet çıktığını, karımın iki göz iki çeşme olduğunu, ayrılmak üzere bulunduğumuzu, İsmet Paşanın çok üzüldüğünü günlerce tefrika etti. İspat hakkı tanıyarak gazeteyi mahkemeye verdim. Mahkemede savunmaları şu oldu: "Biz kimseyi itham etmiyoruz. Bizim bildiğimiz bir şey de yok.. Ama öyle söylüyorlar. Biz sadece böyle söylenildiğini yazdık!" Hakim, adamları bir defa daha, yazdıklarını ispat etmeye çağırdı. Böyle bir hadisenin h'sı dahi cereyan etmediğinden, yazdıklarım bir baştan ötekine kendileri düzmüş olduklarından mahkûm edildiler.

Acık rejini, ben bunun için severim. Şimdi, lokomotif ihalesinde bizimle alâkalı olarak söylenilenlerin, yazılanların ispatı saatidir. Hem de bu iş, beş ayrı siyasi partinin temsilcilerinden müteşekkil bir heyetin önünde yapılacaktır.

Ama ispat edemediler mi, hesabın devamını Hakini Önünde vermeye, söyleyenler ve yazanlar, kendilerini hazırlamadırlar.

Zira açık rejimin, bir öteki icabı da budur!

bir adamın yüz ifadesini taşıyan Grup Başkan Vekili Esat Kemal Aybar geliyordu. Diğer birkaç milletvekili, öndekileri bir iki adım geriden takip etmekteydi.

Gazeteciler YTP liderinin yanına koşar adım geldiler. Bazıları önünü kesti, Alican aldırmadı, koridoru adımladı. Sonra donuk bakışlarla gazetecileri süzüp:

"— Gene ne var?" dedi.

Gazeteciler cevap verdiler :

"— Efendim, Grup Sözcünüz meydanda yok.. Grupta kavga edildiğinden bahsediliyor.. Yazacağız. Doğru mu, değil mi?.. Kimseye bir şey soramıyoruz."

tına yaratmakta devam ediyor ve yaprak dökümüne sebep teşkil ediyordu. Alican Grupunda şimdiye kadar hiç böylesine güç durumda kalmamıştı. Grup ayak diriyor, Genel Başkanı durmadan tartaklıyordu. Raif Aybar ve Azizoğlunun desteği bile kâr etmemekteydi Zira Doğulu milletvekillerinden pek çoğu Alicanın son manevrasını iyi karşılamamıştı. Diğer taraftan Sivas ve civarı illerin grupu, Öçten ve Perinçekle beraber Alicana kıyasıya cephe almışlardı. Genel Başkan kala kala sonradan transfer senatör ve milletvekilleriyle başbaşa kalmıştı.

Grup böyle bir hava içinde toplandı. Perinçek grupu direkt hücuma

lerini sadece kâğıda dökmüştü. Böylece daha sağlam bir yol takip etmişti. Üstelik Gürselle yapılan görüşmelerde cereyan edenler kendisini müşkül duruma sokmuş, Grupun iddiaları yüzünden orada şaşırmış kalmıştı. Zira Grup devamlı surette CHP li Bakanların partizanlığından bahsediyordu. Alican da sonuna kadar bunu savunmuş, ama tutturamamış, karşı tarafın hücumlarına dayanamamışta. Şimdi kabahatli kendisi mi oluyordu.

Sütün bunlardan sonra Alican mutad "küstüm boz" manevrasını tekrar etti ve istemiyorlarsa çekilebileceğini ifade etti. Herşeye rağmen manevra gene tuttu. Tunceli Senatörü M. Ali

Ekrem Alican

Yusuf Azizoğlu

Bir o yana, bir bu yana—

Raif Aybar

Alican hiç istifini bozmadı ve suali cevaplandırdı :

"— Grup toplantısı devam ediyor.. Bitince size malûmat verilecek.."

Bu defa başka bir gazeteci sordu :

"— Beyfendi, istifa edeceğiniz söyleniyor doğru mu?"

Alican suali sorana ters ters baktı. Birşey söylemeden yoluna devam etti ve koridora daldı.

Hadise haftanın içinde Salı günü cereyan etti. Sabah erkenden toplanan YTP Meclis ve Senato Gruplarının toplantısı saat 13.30 a kadar devam etmiş ve Grup bir hayli patırdılı geçmişti. Muhtıra ve sonrasının hikâyesi Koalisyonun ikinci ortağında hâla fır-

geçti ve Alicandan neden ricat ettiğini sordu. Genel Başkan gayet sinirli cevap verdi:

"— Durumu biliyorsunuz? Bu ahvalde Koalisyonu bozmak bir intihardır.. Siz de takdir edersiniz ki bu yom devam etmek gerekmektedir"

Bu defa Öçten grupu daha acı yerden vurdu:

"— Peki, biz sizden 'Grup olarak muhtara filan vermenizi istemedikti. Sadece iki mesele ülserinde Başbakanla oturun, konuşun, anlaşın, haklıysak bunların düzeltilmesini isteyin dedik."

Genel Başkan bu defa gene sinirlendi ve daha bozularak cevap vermeğe çalışta. Kendisi Grupun verdiği yetkilerin dışına çıkmamıştı. Grupun istek

Demir bağırdı :

"— Dur! Nereye gidiyorsun?"

Ortalık karıştı ve yeniden sükûnet buluncaya kadar oturuma biraz ara verildi.

Bu olay kısa zamanda Mecliste "YTP Grupunda birbirine girdiler" şeklinde yayıldı. Oysa sadece fazla heyecanlanan Demir, sesinin tonunu biraz yükseltmişti!

Grupun Mecliste hazır bulunması için toplantıyı saat 16 ya bırakan YTP. sonradan akşam üzeri saat 20 de toplanmaya karar verdi. Ancak bu arada çok eğlenceli olaylar da cereyan etti.

Grup Başkan Vekili Esat Kemâl Aybara gazeteciler bir ara sokuldular ve Alicanın "İstifa edeceğim" sözünü

sarfedip etmediğini sordular. Aybar tek kelime söylemedi. Basın mensupları duyduklarını yazmak mecburiyetinde kalacaklarını belirtince gene bir reaksiyon görmediler. Aybar omuzlarını silkti ve "Yazın, iyi olur" kabilinden hareketler yaptı.

Daha sonra Azizoğlu grupu geniş bir kulise girişti. Koalisyondan ayrılmanın felâket olacağını Perinçek-Öçten ikilisinde yer alan milletvekillerine belirtmeğe çalıştılar. Bunun faydası da oldu. Ama Alican taraflılarının bilmediği bir nokta vardı. Öçten burada değildi ve bir vazifeyle Sivasa gitmiş bulunuyordu!

Zira Çankayada yapılan meşhut toplantının ertesi günü Öçtenin evinde büyücek bir toplantı yapıldı. Sadık Perinçek Öçten, Sivas milletvekilleri. Osman Hacıbaloğlu ve Tokat milletvekilleriyle, Kastamonulu YTP lilerin katıldığı toplantıda durum müzakere edildi. Öçten YTP nin sonunun geldiğini. Önümüzdeki seçimlerde birtek mil letvekili çıkaramıyacağını, teşkilatın tabelaları teker teker attığını söyledi. Bu Sivasta bile böyleydi. Orada öyle olursa diğer illerin durumu kimbilir nasıl olacaktı. Perinçek hakim bulunduğu illerdeki durumu izah etti. Gümüşhanede, Erzincanda AP mütemadiyen gelişiyordu. Nihat Pasinli ise Erzurumdan ümidini yavaş yavaş kaybetmeğe başladığını açıkladı. Eski DP liler bir çare aramak gerektiğini birbirlerine tekrarladılar. Öçten AP ye transfer etmenin doğru yol olmıyacağını genç milletvekillerine ifade etti. Kendi içlerinde bir şey yapabilme imkanlarını bulmalıydılar.

Tahsin Türkay yeni bir siyasi teşekkülden dem vurdu. Öçten ve Perinçek bu fikri fena bulmadılar. Ancak bir lider, oturaklı bir lidere ihtiyaç vardı. Öçtenin evinde bulunanların aklına bu çeşit her teşebbüste akla gelen isim geldi. Nihat Erime gidilip bir temas yapılabilir fikri sorulabilirdi. Menderesin eski müşaviri kendilerini iyi karşılarsa durumdan ümit kesilmiyebilirdi. Ayrıca Öçten gidip bir seçim bölgesinin nabzına bakmayı teklif etti Hemen ertesi sabah da Sivasa hareket etti ve patırdı sırasında suya sabuna dokunmak.

Yaprak dökümü.

YTP nin meşhur muhtırası ve hikayesinin ilk tepkisi genç bir millet - vekilinde oldu. Genel Başkanın hiçbir şey olmamaış gibi davranması sonucu Fuat Ümit fazlaca beklemeden YTP den ayrıldı. Ümit bunu bir basın toplantısıyla açıkladı. Basın toplantısında genç milletvekilinin istifa sebeplerinden bazılarım açıklamadığı halinden anlaşılıyordu. Toplantı sırasında bir gazeteci sordu:

"— Beyfendi, YTP den istifa ederken büyük patırdılar koparıyorsunuz, AP ye iltihak ederken sesiniz sedanız çıkmıyor hiç. Acaba neden?"

Ümit suale biraz da sertçe cevap verdi:

"— Şimdilik böyle bir fikrim yok.."

Bir başka sual karşısında Ümit daha da sinirlendi:

"— Beyfendi devletin İdare edilirinde bir güdümden bahsediyorsunuz? Biz bunun ne demek olduğunu, kimlerin güdülüp, kimlerin güttüğünü anlıyamadık. Ne dersiniz?"

Müstafi Y.T.P. li suali soran posbıyıklı gazeteciye biraz garipçe bakarak başım salladı :

"— Anlarsınız.. Anlarsınız ya, anlamamazlıktan geliyorsunuz..."

Daha sonra iş biraz şakaya vuruldu. Genç milletvekili sıkıldığını, gazetecilerin kendisini sıkıştırdıklarını belirten hareketler yaptı ve Basın odaondan dışarıya kendisini zor attı.

Sadık Perinçek - Rifat Öçten
İktidarda muhalefet

Şahane tebliğ

Muhtıra fırtınasının devamı. Ümitin istifasından bir gün sonra cereyan etti.

Meclis müzakerelerinden sonra YTP Grupu, o akşam toplanıp yarıda kalan işlerini görüşmek ve bir sonuca varmak kararım tekrarladı. Milletvekilleri evlerine dağıldılar ve yemeklerini yedikten sonra Grup odasına birer ikişer gelmeğe başladılar. İlk gelenler Alicana yalan olanlardı. Ne olur, ne olmaz kabilinden erkenden Meclise geldiler. Ancak Öçten-Perinçek grupu-eski DP lilerin bir araya geldiği gruptur - gecikmekte, hattâ bazıları hiç gelmemekte fayda umdular. Saat 20.30 da belirli bir azınlık toplanabildi. Saat 21 e doğru da. dağıldılar. Ancak Esat Kemal Aybar ve Grup İdare Kurulundan birkaç milletvekili odayı terletmediler. Aldıkları habere göre, gazeteler büyük başlıklarla "Alicanın istifa edeceğini" yazacaklardı. Bu bîr nevi yıkım, panik olurdu. Aybar meseleyi Alicanla görüştü. Grup Başkan Vekili olarak bir tebliğ yayınlamayı ve bunu Radyo vasıtasıyla duyurmayı uygun gördüler. İşte düğün ve bayram vokken eniştenin birden bire baldızı öpmesi misali tebliğ böylece ortaya çıktı ve sadık radyo dinleyenlerini şaşırttı. Tebliğde Alicanın istifa ettiğine dair söylentilerin çıktığı, bunun aslının olmadığı belirtiliyordu. Şaşkınlık, söylentinin henüz çıkmaması dolayısıyla oldu. Zira ertesi günkü gazeteler o saatte ancak baskıya verilmişlerdi ve kimsenin - gazeteciler hariç - hiçbir şeyden haberi yoktu.

İki şehit daha

Çarşamba günü YTP camiasından iki kişi daha ayrıldı. Alicanın esasen uzun zamandan beri karşısında olunan Kastamonu Senatörleri Osman Zeki Oktay ve Sabri Keskin kısa birer istifa mektubuyla ve doğrusu etrafı vel veleye vermeden YTP den çekildiler.

YTP içinde istifaların devamı Beklenebilir. Meselâ bir Nihat Su -AP den transferdir- günlerdir Grup toplantısına girmemekte ve son olaylardan Alicanı yüzde yüz kabahatli görmektedir. YTP nin bundan iki ay evvelki durumunun son derece iyi olduğunu, bu olaylarla ise YTP diye bir siyasi teşekkülün kalmadığım ifade eden politikacı, seçim bölgesi olan Antalyada YTP yi kuracak olanların bir gece evvel kendisine telefon ederek, özür dilediklerini ve bu işten son olaylardan sonra vazgeçtiklerini bildirdiklerini ifade etmektedir. Ama, Nihat Sudur ka, hiç bilinmez. Su bir ara A.P. den istifa etmiş, tekrar girip Gümüşpalanın dizi dibine oturmuş, sonra yeniden ayrılmıştır. Şu satırların yazıldığı sırada Y.T.P. de de olabilir, Y.T.P. dışında da...

YTP içinde halihazır iki büyük grup, bunların içinde de küçük gruplar türemişlerdir. Perinçek ve Öçten ikilisinin karşısında şimdilik Alican, Azizoğlu - Aybar üçlüsü vardır. Birinciler bugün ikincilerinden daha kuvvetlidirler. İkinciler ise gerçekleri diğerlerinden daha iyi bilmektedirler.

Bir serencam

Meselenin bu hale gelmesine gene Alicanın bir büyük hatası yol açmıştır. Muhtıranın verilmesinin üzerinden geçen iki hafta sonunda Alican bazı konularda ısrara devam edince duruma Cumhurbaşkanı müdahale etmeğe karar ferdi. O gün alelacele liderleri saat 17'de Çankayaya çağırdı. Alican geçen zaman içerisinde muhtıranın pek çok kolunu bırakmış - Başbakan Yardımcılarının görevlerinin kesin olarak belirtilmesi gibi-, bir tanesine sıkı sıkıya sarılmıştı. Alican CHP li Bakanları partizanlıkla itham ediyordu. Bu hususta ısrarla Başbakandan teminat istemekteydi. Üstelik Grupunu da buna inandırmış ve yetki almıştı.

İşin bu kertesinde İnönü bir küçük sonda] yaptı. Çankayaya çıkmadan evvel CHP li bakanların hepsine haber yolladı ve yanına çağırttı. Kendilerine teker teker sordu:

"— Alican partizan İdareden bahsediyor. Bunda ısrar ediyor ve sizlerin partizanlık yaptığınızı iddia ediyor. Kendinize güveniniz var mı? Eğer varsa, şimdi müzakereler lirasında bütün Bakanların partizanlığı hakkında tahkikat açılmasını talep edeceğim"

Cemal Gürsel
Bir arabulucu

CHP 11 Bakanların herbiriyle teker teker konuşan ve bu soruyu soran Başbakan müsbet cevap aldı. CHP li Bakanlar böyle bir tahkikatın açılmasından zerre kadar çekinmediklerini, asıl diğer kanatların korkması lâzım geldiğini belirttiler.

İnönü toplantıya çıkınında bu büyük kozla gitti. Liderler bir araya geldiler ve küskün çocuklar gibi birbirlerine bakmağa başladılar. Bu sırada yanlarına Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Nasır Zeytinoğlu geldi. Zeytinoğlu, Gürselin bir arzusunu kendilerine ileteceğini belirtti VS Cumhurbaşkanı adına şunları söyledi :

"— Gürsel, 'Koalisyonun devamında memleket meseleleri bakımından büyük fayda görüyor. Şayet Koalisyonu bozarsanız, sebep olanı halkoyuna açıklıyacağını ve teşhir edeceğini ifade ediyor" dedi.

Bundan sonra masa başına oturuldu. Gürsel Zeytinoğlunun sözlerini, ay nen hatta biraz daha genişçe tekrarladı. Alican bozuldu. Sonra Başbakan İnönü konuştu ve teklifini yaptı:

"— Koalisyonun en büyük mahzuru partizanca hareket eden Bakanlarmış. Alican CHP li Bakanları partizanlıkla itham ediyor. Ben teklif ediyorum, bütün bakanlar hakkında tahkikat açılsın"

Başbakanın kesin konuşması üzerine diğerleri ayaklandılar. Aman efendim böyle şey mi olurda. Esasen halkın Hükümete fazla bir güveni yoktu. Bu hareket güveni adamakıllı sarsacaktı. İşler karmakarışık hale gelecekti.

Bütün bunları dinledikten sonra Gürsel bir tebliğ yayınlanmasını istedi. Partiler tebliğin Cumhurbaşkanlığınca yayınlanmasını ve kendilerinin buna İştirak etmesini dilediler. Böylece mesele genel olarak kapandı ve Koalisyonun kanatlarına intikal etti.

CKMP ve CHP rahattı. Ama YTP..

Tipi dindi

Çarşamba günü Y.T.P. de, Koalisyon içinde varılan anlaşmanın eşi bir anlaşmaya varıldı. Koalisyon içinde "Uyundu, uyanıldı, hiç bir şey olmamışçasına yola devam edildi" ya, Y.T.P. de de o tarz bir karar alındı. Perinçek ve arkadaşları Alicanın feda edilmesini "politik" bulmadılar. Alican, işlediği hatayla başbaşa bırakıldı, fakat yerinde muhafaza edildi. Zira Alican ayrıldığı takdirde Koalisyondan da ayrılınacaktı ve bu, Y.T.P. nin fiilen sonu Olacaktı. Zira parti her yerde dökülüyordu ve partiyi ancak Koalisyonun, yani bir iktidar parçası olmanın zamkı ayakta tutuyordu.

O günkü müzakereler sonunda bu kararlar umumi efkâra açıklandı.

Ama açıklanmayan gerçek şudur: Y.T.P. "tavşana kaç, tazıya tut" demek olmayan bir politikayı kendisine bulmalı ve onu ciddiyetle takip etmelidir. Bir yandan Koalisyonda ortak olacaksın, ama öteki taraftan Koalisyonun başarısının C.H.P. nin başarısı olduğunu düşünerek bu başarıyı azaltmak veya az göstermek için elinden geleni yapacaksın! Bu, Koalisyondaki

Bir küçük ders

Bakınız, bir devrin Muhalefetini taklit etmek için, öküze özenen kurbağaya dönen sevgili gazeteci ve politikacı arkadaşlarımız! Bizim bu işlerde, ihtisasımız vardır; Biz, hiç bir yerde suistimale ve yolsuzluğa dayanamayız. Bir yerde bunun yapıldığını tesbit ettik mi onun üzerine yürürüz ve sorumlularını doğduklarına pişman ederiz. Bizim ele aldığımız kimselerin iflah olmadıkları doğrudur. Nitekim kimin ipliğini pazara çıkardıksa, o cezasını çekmiştir veya çekmektedir., Zira, bu devletin ve bu milletin parasını çalmaya, ona "kazık atmak"a hiç kimsenin hakkı yoktur.

Ama, dinleyin, biz- hangi meseleleri ele alırız:

1 — Biz, Basın işlerini tedvire memur bir Devlet Bakanının aynı zamanda bir de gazeteye sahip olmasını ve bir eliyle dağıttıklarını öbür eliyle toplamasını doğru bulmamışızdır. Bu görüşümüzü yazmışızdır da.. Bakan da bunun yapılır şey olmadığım kabul etmiştir. Nitekim, gazetesini devrettiğini, artık onuma bir alâkası kalmadığını açıklamıştır. Ama Bakanın gönlü, nimetten olmaya elvermemiştir. Bir yandan bu a-

Mükerrem Sarol

çıklamayı yaparken öteki taraftan da iki ortak bulup onlarla Beyoğlu Noterine gitmiş ve bir gizli mukavele imzalamıştır. Bu mukaveleye göre, gazete üzerinde haklarını muhafaza etmiş ve gene Bakan olarak bir eliyle dağıttığım gazete sahibi olarak öbür eliyle toplamaya devam etmiştir. Biz, bunu tesbit etmiş, gizli mukaveleyi ele geçirmiş ve Bakanı itham etmişizdir: "Muvazaa yaptın!" Bakan bunu şerefine leke saymış ve bana muvazaa isnat ediyorlar diye mahkemeye başvurmuştur. Mahkemede, Beyoğlu Noterinden talebimiz üzerine gelen muvazaa delili okununca Bakanın avukatının yüzünü görmek gerekirdi. Mahkeme, bizi beraat ettirdi. Bu, Bakanın yolsuz hareketinin mahkûmiyeti demekti.

Sonra?

Sonrası acıdır. Ama o devir, D.P. devriydi.

2 — Biz, bir zıpçıktının devrin bir Kudretli Adamı ile anlaşarak döviz kuru farkından faydalanmak suretiyle bedavaya gemiler sahibi ol-

Ali İpar

duğunu, hatta cebine üste para kaçlığını tesbit etmişizdir. Araştırma yapmışızdır ve görmüşüzdür ki ' bu Kudretli Adamın ısrarıyla Döviz Komitesi gemilerin satın alınma bedeli diye döviz tahsisi yaptığı sırada bu gemiler Türk bandırasını çoktan çekmiş bulunuyorlardı. Gene araştırmalarımız sonunda öğrenmişizdır ki döviz olarak tahsisi yapılan satın alma bedeli, gemilerin gerçek satın alma bedelinin çok üstündedir. Nihayet, Döviz Komitesinde cereyan eden müzakereleri bulmuşuzdur ve o Kudretli Adamın, bir çok arkadaşının ısrarına rağmen ahbabı zıpçıktıyı savunduğunu, tahsisi çıkardığını ortaya koymuşuzdur.

Mesele, devir değişip te mahkemeye intikal ettiğinde görülmüştür ki gönlerin önüne serdiğimiz delillerin hepsi tarihine ve numarasına varıncaya kadar doğrudur ve bir büyük yolsuzluk yapılmıştır. Nitekim sorumlular cezalarını görmüşlerdir.

3 — Bir krom satıcısının, duman satma taahhüdüyle devletin bir bankasını milyonlarca lira içeriye soktuğunu öğrenmisizdir. Bunda bit yeniği aramış ve bulmuşuzdur. Bir çok kudret sahibinin işe bulaştığı inancı içinde meseleyi inceden inceye araştırmışızdır ve gerçekten üç Kudretli Adamın ismini tesbit etmişizdir. Bunu, geçen devrin Muhalefeti Meclise getirmiştir. Ama Meclis, o üç Kudretli Adamın kurtarılmasını temin için bunu hasıraltı etmiştir. Mesele, ancak devir değiştiğinde ele alınmıştır.

...ve ne bulunmuştur?

Beşiktaş Noterinde tanzim edilmiş ve üç Kudretli Adamdan ikisine yüzde 35 hisse veren iki gizli mukavele! Bir üçüncü hakkında ise, duman satıcısının yaptığı açıklama ve aradaki mutavassıt avukatın ifşaatı görülmekte olan dosyanın içinde bulunmaktadır.

Ya, bir devrin Muhalefetini taklit etmek için öküze özenen kurbağaya dönen sevgili gazeteci ve politikacı arkadaşlarımız! Ortaya yolsuzluk, suistimal, nüfuz ticareti çıkarmak böyle olur. Yoksa, "Canım, öyle söyleniyor", "Canım, bunu. bin yerde okudum, bakalım doğru mu diye işi getirdim", "Canım, benim bildiğim bir şey yok ama, ortada dedikodular var" diye sen kendin ortaya çıktın mı. işte böyle, hem de it-

Samet Ağaoğlu

ham ettiklerinin talebi üzerine Meclis Araştırması açılması kabul edilir ve sen apışıp kalırsın.

Ama diyeceksiniz ki: Ne yapalım, bugün böyle işler çevirenler kudret sahipleri ve yakınları arasında yok, halbuki bizim bir şeyler yapmamız, Muhalefet rolünü geçen devirden öğrendiğimiz gibi yapmamız lâzım; o yüzden yerden çamur alıp atıyoruz. Kimin suratına yapışırsa..

Ah, iki haftaya kadar aynaya baktığınızda bir gülecek, bir güleceksiniz ki ağlanacak halinize..

asıl güçlüğün sebebidir. Y.T.P. "D.P. İdaresi daha iyiydi" diyenlerin ve diyecek olanların partisi olmak isterse, maziye hasreti körüklemeği başarı şansı sayarsa, "Bugün işler daha iyi giderse, halk bize değil, CHP. ye oyunu verir" derse yanılmakta devam eder. Zira o takdirde, kazanacak olan gene Y.T.P. değil, A. P. dir.

Y.T.P. için akıllı politika, halkın karşısına çıkıp cesaretle "Ben D.P. değilim. Ben C.H.P. nin, bugünkü Hükümetteki ortağıyım. Bakın, biz memleketi D.P. den iyi idare ediyoruz. Elimizden geleni yapıyoruz. 1961 Ekimi gününe nazaran daha mı iyisiniz, daha mı fena? Eğer daha iyi iseniz, ki iyi olduğunuzda şüphe yoktur, bu, biz üç koalisyon ortağının eseridir. Önümüze güçlük çıkarıyorlar. Aldırmıyoruz. Neticeyi aldığımız gün size tekrar geleceğiz ve oylanma isteyeceğiz. O güne kadar tek hedef, elele memleketi daha iyi hale getirmektir" demektir.

Ama bu, kompleksiz lider ve kompleksiz parti ister.

Galiba, Y.T.P. de olmayan budur.

Meclis

Bir avuç saçma

Bundan bir müddet sonra dünyanın bütün gazetelerinde -ve AKİS'te- şöyle bir ilan görülürse hiç şaşmamak lâzımdır:

"Türkiye Parlâmentosunu tamamı tamamına bir gün işgal eden tek lokomotif, GENERAL MOTORS lokomotifidir. Her yerde GENERAL MOTORS..."

Gerçekten bu dev amerikan firmamın reklam mütehassısları bu hafta içinde Salı günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurul salonunda olsalardı ve sonradan direktörlerine gidip müzakereleri kendilerinin tanzim ettiklerini söyleseler ve tabii inandırsalardı bizim paramızla astronomik rakamlarda ikramiyeler alırlar, üstelik Amerika gibi reklâmcılığın şahikama ulaştığı bir memlekette "reklâm mucidleri" olarak büyük çapta şöhret yaparlardı

Zira yüzbinlerce dolar dökseler Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünden isimlerini böylesine söyletemezler ve tabiatıyla ertesi günkü gazetelerin birinci sayfalarında tabanca zoruyla bile firmalarını bu kadar büyük puntolarla yayınlatamazlardı.

İtiraf etmek lâzım gelir ki Meclis kürsüsünden millete haykırılan sade-

Esat Kemal Aybar
Sakal ve Bıyık

ce GENERAL MOTORS'un ismi olmadı. General Electric ve Alko firmaları da bu konuşmalardan bol bol nasiplerini aldılar. Ama onların malları beğenilmemiş ve kendileri ihaleyi kaybetmiş bulundukları için bu lehlerine

Osman Bölükbaşı
Düttt !..

mi oldu, aleyhlerine mi, pek anlaşılamadı.

Herşey Millet Partisinin - Bölükbaşının Genel Başkan bulunduğu partidir! - DDY tarafından alınacak 33 Dizel lokomotifin mübayaasıyla ilgili Meclis Araştırması açılmasını İstemesiyle başladı. Mahalli seçimler arefesinde sesini duyurmak isteyen Bölükbaşının partisi, bu işe Genel Başkanlarının direktifiyle ve bir reklâm kampanyası mahiyetinde el koydu. Daha evvel İstanbulda bir gündeliğin yayınlarını dikkatle izliyen MP liler Anayasanın ve İç Tüzüğün kendilerine tanıdığı haktan faydalanarak faaliyete giriştiler. Böylece MP nin adı, evvela gündeliklerde birkaç gün, birkaç sütunda göründü, Bölükbaşı bunları büyük zevk ve iştihayla okuyor, küçük partinin mensuplarına gelince, onlar gazetelerden lokomotif işiyle ilgili kupürler keserek ihtimamla yanyana yapıştırıyorlar ve Meclis Soruşturması için "pek kuvvetli dosya" larını bu yaman delillerle hatırlıyorlardı.

Gel gör ki...

Salı günü MP li milletvekilleri gözleri dinleyici localarında, ellerinde gazeteler ve dosyalar yerlerine oturdular. Hışımla Koalisyon sıralarına ve eski dostları CKMP lilerin koltuklarına bastılar. Daha sonra iri kıyım lider Bölükbaşı, arka sıralarda yerini aldı ve perde açıldı.

Gündem dışı konuşmaların biraz uzaması MP sıralarında huzursuzluğu, Meclisin genel havasında ise sıkıntıyı arttırdı. Derken Başkan Keskin MP nin önergesine geçti ve önerge sahiplerine söz verdi.

AP sıralarında tıs yoktu. AP daha evvel yaptığı Grup toplantısında, itirazsız MP yi ve önergesini desteklemeyi kararlaştırmıştı. DP nin resmi vârisleri konuyu pek beğeniyorlar, ithamı eğlenceli buluyorlardı!

M.P. nin takriri okunduğunda görüldü ki gaye, devlet ve millet hakkını korumak endişesi değil, Cumhurbaşkanı ile Başbakana çamur atma sevdasıdır. Zira takririn siklet merkezini lokomotifler değil, politikacılar teşkil ediyordu.

Aslında böyle bir ithamın iki kısmı bulunmak gerekir. Önce, yolsuzluğun esası ve mahiyeti anlatılır, bunun delilleri verilir. Sonra, bu yolsuzluğu yaptıran gizli kuvvet neyse o açıklanır ve nüfuz ticaretinin delilleri verilir. MP. aksini yapmıştı. Takrirde ise Başbakan ve Cumhurbaşkanıyla giriliyor, bunların yakınları ortaya atı-

lıyor, fakat bunların ihalede ne rol oynadıklarından bahis bile edilmiyordu. İsimler, sadece zihin bulandırmak için ortaya atılmıştı.

Deniliyordu ki: "General Motors'un mümessili Başbakanın akrabasıdır." Bir defa değildir, nitekim İnönü yaptığı açıklamada "Özey ailesiyle eski ve çok yakın dostluk münasebetimiz vardır" demiştir, ama akrabası olsa ne çıkacaktır? İnönü akrabasını himaye için bir hareket yapmış mıdır, yapmamış mıdır? Yahut, onun adı istismar edilmiş midir, edilmemiş midir?

Deniliyordu ki : "Başbakanın oğlu, bu firmanın iş ortağıdır". Bir defa değildir. ama olsa ne çıkacaktır? İnönü oğlunun işini takip mi etmiştir? Oğlu oraya buraya gidip "Ben şuyum, şihana vereceksiniz" mi demiştir? En azından bir tavassutta, bir telkinde, bir tavsiyede mi bulunmuştur?

Deniliyordu ki: "Başbakana yakın bir dergi, ihaleden evvel, General Motors lokomotiflerinin tercih edilmesi için neşren gayret göstermiştir." Bir defa göstermemiştir, ama göstermişse ne demiştir? "Neşren gayret"ten maksat nedir? Bir tazyik mi yapmıştır? Tehdit mi etmiştir?

Deniliyordu ki: "Kazanan firmanın mümessili pek yüksek makam, sahipleriyle ve onların yakınlarıyla münasebet halindedir." Önce, bunların isimleri açıklanmadı, sonra "yüksek makam 'dan Cumhurbaşkanlığının kastedildiği anlaşıldı. Ama bu münasebet nedir, İhalede ne rol oynamıştır, ne yapılmıştır?

Deniliyordu ki : "İktisadi Kurulda C.H.P. li Bakanların yekvücut hareket etmeleri neticesi, teknik komitenin raporu kabul edilmiştir." Bir defa onlar yekvücut hareket etmemişlerdir ya, etmişlerse onlara karşı bir cephe alan mı çıkmıştır, ihtilaf mı olmuştur?

Bütün bu suallerin cevabı, müzakereler boyunca, takrir sahipleri o kadar sıkıştırıldıkları halde verilmedi. Verilmediği ve hep afaki ithamlar yapıldığı için, müzakerelerden edinilen intiba Bölükbaşının bir polltika-ekonomik yatırım yapmakta bulunduğu oldu. Nitekim müzekerelerin sonuna doğru konuşan Hasan Erdoğan bunu iri kıyım liderin suratına karşı, açık açık söyledi:

"— Yani bu savunmayla, kaybeden rakip firmalardan mahalli seçim masraflarınızı çıkarmak mı istiyorsunuz?"

Bu sözler üzerine herkes kahkahayı bastı. Hani Vehbi Koç tarafından finanse edilecek bir Osman Bölükbaşının da gülünmeyecek bir tarafı yoktur ya.

Karşılıklı sözler

Önce konuşan, önerge sahiplerinden Kırşehir milletvekili İsmail Hakkı Akdoğan oldu. Akdoğan işin çamur kısmı üzerinde sadece geveledi. O tarafı atlayıp teknik raporlar kısmına geçtiğinde görüldü ki topladığı bilgi, daha önce rakip firmalar tarafından bazı gazetelere verilmiş olan bilgiden ibarettir ve bulunan yeni bir şey yoktur. Nitekim daha sonra Ulaştırma Bakam konuştuğunda o teknik tarafı didiklemekte hiç bir zorluk çekmedi. Demiryolları İdaresi, yedi kişilik teknik komitenin bire karşı altı üyesinin Kararıyla General Motors lokomotiflerini General Electric ve Alco firmalarının lokomotiflerine tercih etmiştir ye komite tercih sebeplerini bir bir sıralamıştır.. Bunlar varit görüldüğü için İktisadi Kuruldan geçmiştir. Ulaştırma Bakanlığınca tasdik edilmiştir. General Motors lokomotiflerinin alınmasının bir tek sebebi vardır: Bunlar ötekilerden iyidir de, ondan!

Nitekim bu arada Ekrem Alican da söz aldı ve İktisadî Kurulla alâkalı iddianın saçma olduğunu söyledi. Alican'ın açıkladığı şudur: İktisadi Kurul; Alicanın başkanlığındadır. Yedi üyesi vardır. Bunların sadece üçü G. EL P. lidir. -Maliye. Sanayi, Çalışma- Üç Y.T.P.li vardır. -Başbakan Yardımcısı, Tarım, Ulaştırma-. Biri de C.K.M P. lidir. -Ticaret-. O bakımdan, C.H.P. lilerin "yekvücut" hareket etmesinin bir tesiri olamaz. Alican sordu: "Peki, biz orada neciliğiz? Biz, tesir altında kalacak kimseler miyiz?"

Konuşan bir başkası, İsmet İnönü oldu. İnönü, kendi şahsını ve Cumhurbaşkanını alâkadar eden ithamlar dolayısıyla kürsüye geldiğini belirtti. Yoksa, Hükümet sözcüsü Ulaştırma Bakanıydı. Başbakanın ince ve alaylı konuşması Koalisyon sıralarında lezzetle, öteki sıralarda hiddetle dinlendi. Konuşmanın en güzel bir yeri şuydu:' General Motors kazandığı için, Özey ailesiyle dostluğu hücum vesilesi olacaktı. Ama General Electric kazansaydı. Koç ailesiyle dostluğu aynı tarz bir hücumun sebebi olmayacak mıydı?

Başbakanın tebessümlere yol açan başka bir sözü, konuşmasının AKİS ile alâkalı kısmı oldu. İnönü "Politika hayatında beni bu dergi ile beraber söylemek muziplerin ve başı darda kalanların bir merakıdır" dedi ve akü başında herkesin bildiği gerçeği tekrarladı: AKİS bir müstakil dergidir. Sonra, takrir sahiplerine pek halisane bir tavsiyede bulundu: AKİS'in dedikleri gibi bir neşriyatı varsa hikâye ederler, AKİS de onlara gereken cevabı verir. Bir bildikleri varsa AKİS ile konuşsunlar, biz de öğrenelim! (AKİS - Buna rağmen takrir sahiplerinden ne bir ses, ne bir nefes çıkmıştır, Her türlü hesaplaşmaya hazır olduğumuzu ve herkesin ağzının payını verecek güçte ve güven duygusu, kalp huzuru içinde bulunduğumuzu üstadlara selamlarımızla hatırlatırız).

Konuşmaların en güzellerinden birini Suphi Baykam yaptı. Baykam da,

Suphi Baykam
Vurdu beline kazmayı

Kulağa Küpe..

Konunun şaşırmış

Mecliste "Lokomotif Hikâyesi" görüşülürken, bir de bakıldı, kim söz almış Siyaset pazarının gülü, Osman Bölükbaşı söz almamış mı?

Allah Allah, lokomotif onun ihtisası değildir ki.. Gemi işi olsa, haydi neyse..

Zira, herkes bilir, üstadın ömrü Gar Gazinosunda değil. Göl Gazinosunda geçmektedir de..

takrir sahipleriyle inceden inceye eğlendi. AKİS ile ortak mıydı bunlar, ne? Bir derginin böyle bir kudret ve kuvvete, tesire sahip gösterilmesinin altında mutlaka gene AKİS'in bir oyunu vardı. AKİS'in her şeyi ve herkesi idare ettiği her gün söylenilmiyor muydu? Demek, M.P. yi de o idare ediyordu.

Ama Baykam daha sonra ciddi konulara da geçti ve AKİS'ten parçalar okuyarak bu mecmuanın yaptığı tek neşriyatın, bütün ihalelerin açıklık içinde yapılması ve tercih sebeplerinin daima yayınlanması, açıklanması yolunda olduğunu gözlerin önüne serdi. Tabii, takrirdeki Japonya masalı üzerinde de durmayı ihmal etmedi.

Takrir sahiplerine göre istifa eden Ulaştırma Bakanı Rifat Öçten Japonyadan bu parayla ucuz lokomotif alacaktı. Fakat General Motors firmasını tutanlar buna mani olmuşlardır. Sırf, lokomotifler Japonyadan alınmasın diye.. Cahilliğin ve kulaktan dolma bilginin iyiniyetten mahrum bulunanları ne hale getirdiğini bundan daha mükemmel hiç bir şeyin ortaya seremeyeceğini Baykam hemen belirtti: Para bir amerikan kredisiydi ve malın mutlaka Amerikadan satın alınması mecburiyeti vardı!

Demek ki, Japonya masalı bir palavradan ibaretti.

Tahkikatı isteyen C.H.P.

Seyfi Öztürk, aynı mükemmellikte bir konuşma yaptı. C.K.M.P. milletvekili, M.P, lilerin samimiyetsizliklerini, onları iyi tanımanın verdiği bir selahiyetle yaptı ve Bölükbaşının aklındaki yatırımı dile getirdi.

Son olarak, itham edilenlerden Kemal Satır kürsüye çıktı. Zavallı, onun için neler ve neler uydurulmamıştı ki.. Ulaştırma Müsteşarını gece uyandırmış, illa General Motors'un lokomotiflerini alacaksınız diye tutturmuş, tazyikler yapmış! Satır, bunlara herkesten fazla kendisinin şaştığını, onun için tahkikatı herkesten fazla istediğini, zaten C.H.P. Grupnnun da tahkikat lehinde oy kullanacağını, buna karar verildiğini bildirdi, bütün milletvekillerinden bu istikamette oy kullanmalarını hassaten rica etti.

İhsan Şeref Dura
Tekniğe teknik

Rica kabul edildi: Meclis tahkikatı yapılacaktır. Hem de, beş ayrı partiye mensup beş milletvekilinden müteşekkil bir heyet tarafından. Heyet, başka bir takrir gereğince onbeş gün içinde raporunu Meclise verecek ve ak koyun ile kara koyun köprü başında belli olacaktır

Havanın kararmış olduğu bir saatte milletvekilleri Meclisi terkederlerken şöyle diyorlardı:

"— İri kıyım lider, yarınki gazeteleri kim bilir ne heyecanla bekleyecek!"

Ama ciddi gazeteler, üstadı hayal kırıklığına uğrattılar.

Piyasa

Dert ve dertlisi

Geçen haftanın sonlarında bir tün, Ankarada Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş ve İstanbulda Vali Niyazi Akı eş birer telgraf aldılar. Telgrafın altındaki imza, Faal Ünverdiydi. Fazıl Ünverdi, bu yaz aylarında sayısı çok olan inşaat sahiplerinden biridir. Telgrafı okuyanlar, adamın hakikaten tepesinin atmış bulunduğunu farketmekte güçlük çekmediler. Ünverdi, telgrafında şöyle demekteydi;

"İstanbulda çimento satışları inşaat mevsiminin bu en hareketli günlerinde maalesef karaborsaya intikal ettirilmekte, bu suretle hem inşaat geciktirilmekte, hem de pahalıya maledilmektedir. Misal olarak şunu arzetmek istiyorum: İstanbulda Karaköyde Aker Hanında bulunan Zeytinburnu Çimento Fabrikası satış merkezi, imalatı doğrudan doğruya hakiki ihtiyaç sahiplerine vermemekte, bayileri vasıtasıyla sattırmakta ve bu suretle, karaborsa yapılmasını adeta teşvik etmektedir. Çimento bulamamak yüzünden inşaat sahipleri bir takım yerlere başvurmak zorunda kalmakta, bunlar da çimentonun yedi liraya satılması gereken torbasını on liradan dağıtmakta, böylece çok fahiş kârlar sağlamaktadırlar. Kalkınma dâvamızla çok yakından ilgili bu yıkıcı karaborsa faaliyetinin en basit tahkikatla meydana çıkacağı muhakkaktır. Yüksek Ittılaınıza ve ilginize arzolunur."

Telgraf, sadece Fazıl Ünverdi adındaki vatandaşın ıstırabını dile getirmekten uzaktır. Çimento ve demir üzerinde, gerçi büyük spekülasyonlar yapılması mümkün olmamış, bir geniş sıkıntı yaratıldığı takdirde derhal ithalat yapılacağının peşinen bildirilmesi karaborsa krallarının kulağına; kar suyu kaçırmıştır. Bu sayede piyasada mal hep bulunmuştur. Ama satışların en hızlı olduğu devrede, sadece bir takım idaresizlikler ve basiretsizlikler yüzünden inşaat sahipleri güç durumda kalmışlar, dolayısıyla da "tırtıklanmışln.r"dır. Halbuki, yüksek seviyedeki tedbirlerin yanında daha küçük kademelerde de gerekli tedbir alınmış bulunsaydı buna lüzum kalmayacaktı.

Şimdi, Fazıl Ünverdinin telgrafının Sanayi Bakanı ve İstanbul Vadisi için bir uyarıcı tesir yapıp yapmadığı işe verilecek önemden anlaşılacaktır.

C.H.P. nin düşman C.H.P.

İçinde yaşadığımız hafta gibi bir haftada, C.H.P. nin hukuken en yüksek olmasa bile fiilen en tesirli organı. Meclis Grupu ekseriyet sağlanamadığından toplanamazsa insan demokratik rejimin istikbali konusunda nasıl karamsar olmaz? O C.H.P. ki, Genel Başkanı İsmet İnönü tarafından bu rejimin teminatı diye vasıflandırılmıştır ve maalesef doğrudur. Hiç olmazsa bir süre daha, küçük ama inatçı ve çarpık fikir sahibi gruplara karşı Demokrasinin en kuvvetli ve kudretli savunucuları C.H.P. içinde veya onun yanında teşkilâtlanacaklardır. Tıpkı, demokratik rejim 1960 İlkbaharında Türkiyede en büyük tehlikeyi geçirmiş olduğu sıradaki gibi.. Ama bir yeni imtihanda C.H.P. şartların seviyesinde olmazsa, savaşın kazanılması güçleşmez mi?

Her. şey gösteriyor ki C.H.P. bir ciddi buhran içindedir. Bu buhran, partiden atılmak üzere olan veya partide bir büyük tesiri bulunmayan kimselerin sebebiyet verdikleri bir buhran değildir. Bugün için partinin yedinci oku mesabesihdeki Demokrasiye inanmayanların ve bu milleti ancak sopa veya süngüyle idare edilmeye layık görenlerin kapı dışarı edilmelerinden tabii bir husus düşünülemez. Ama, demokrasiyi istedikleri halde bunun icabını yapmayan veya yapamayanlarla dolu bir teşkilât, bir yüksek kadro ne olacaktır, yolunu nasıl bulacaktır?

Geçenlerde, bir Orta Anadolu ilinin başında bulunan bir genç C.H.P. li Başkan şöyle diyordu:

"— Oynadığımız oyun değişti, fakat oyun manasının başındakiler hep aynı kimseler ve sanıyorlar ki eski oyunu oynuyoruz. Halbuki o tavlaydı, bugünküsü bezik!"

Sözde bir büyük gerçek payı vardır, ve C.H.P. nin derdinin kökünü göstermektedir. C.H.P. teşkilâtı hâlâ sanmaktadır ki mücadele eski mücadeledir. O yüzden, pulu karşı tarafın açığına şırakkk diye kondurmayı tevkii bulmaktadır. Bu fırsat elinde olmadığından, hangi kâğıdın çıktığım saymak, kaç "ikiyüzelli" nin yazıldığını kollamak, kalan kâğıtları bilmek, yâni beziğin daha ince kaidelerine uymak gerektiğinden C.H.P. teşkilâtı bedbahttır. Nelerin yapıldığını görüp söyleyecek ve duyuracak yerde, sadece, şikâyet etmekte, kara gözlüklerini gözlerinden çıkarmamakta, adeta "Ah, nerede o eski günler!" demektedir. Bir başka benzetişle, "Delikli demir çıktı, mertlik kayboldu" diyen Köroğlu gibi.. C.H.P. yeni savaşı delikli demirle yürütmeye ve onu da kazanmaya mecburdur. Siyaset sanatı her geçen gün biraz daha incelecek, kabalığım kaybedecek, hüner ve meharet isteyecek, cesaret tek başına yetmeyecektir.

C.H.P. beziği tavla gibi oynuyor. Vay benim, köse sakalım!

C.H.P.

Kâse-i fağfurdan sesler

CHP Genel Sekreteri Kemal Satır kürsüde konuşmakta olan hatibe seslendi:

"— Beyfendi, biraz çabuk bitirseniz. Daha konuşacak iki arkadaşımız var."

Satır sonra, bu sözlerinin gerekçesini izah etmek istedi ve mikrofona biraz daha eğilerek bu sefer de salonu dolduran delegelere:

"— Arkadaşlar, sizi sıkıştırdığım için Özür dilerim. Fakat salon sahibi burayı saat 20 den itibaren bir başkasına, düğün için kiralamış. Düğün sahibi de beni sıkıştırıyor. Bu sebeple arkadaşlardan konuşmalarını kısa kesmelerini rica ediyorum" dedi.

Olay, geçen haftanın sonunda Pazar günü Ankarada, Bahçelievlerin meşhur Akalın Pastahanesinin ikinci katındaki geniş kokteyl salonunda geçti, o gün üç günden beri devam etmekte olan CHP Küçük Kurultayının ton günüydü. Cuma ve Cumartesi günleri yurdun çeşitli illerinden gelen delegeler bol bol konuşmuşlar, içlerini dökmüşler ve şikâyetlerini sıralamışlar, sıra bunları cevaplandırmak üzere partili Bakanlara gelmişti. Ancak saatin 20'yi geçmiş olması ve aşağıdaki küçük holde gelinle birlikte bir kısım davetlilerin beklemesi sebebiyle Bakanlardan Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu ve Sanayi Bakam Fethi Çelikbaş, Satırın ikazıyla sözlerini bir kaç cümle içine sıkıştırarak beşer dakika içinde tamamlamağa mecbur kaldılar. Toplantı düğün davetlilerin "Acaba daha uzayacak mı?" endişesiyle takip ettikleri Kemal Satırın kısa bir konuşmasından sonra dağıldı.

Partizan değil, partili

Cuma günü sabah saat 10 da başlıyarak Pazar akşamına kadar üç gön devam eden toplantının amacı, yaklaşan mahalli seçimlerle ilgili olarak hazırlanan aday yoklama yönetmeliklerinin müzakeresi olmakla beraber görüşmelerin ağırlık merkezini, daha çok teşkilâttan Hükümet aleyhine yükselen şikâyet sesleri teşkil etti. Delegeler illerin alfabetik sırasına göre söz alarak Hükümetin teşkilâtla olan bağlarını tamamen kopardığını Koalisyonun diğer iki kanadını teşkil eden CKMP ve YTP nin seçmenine sağladığı kolaylıklar yanında CHP 11 Bakanların son derece ilgisiz kaldıklarını, kendilerine Genel Merkez kanalıyla iletilen dileklerin cevapsız bırakıldığını uzun uzun söylediler. Ancak toplantının en ilgi çekeri tarafı hemen bütün delegenin partizan idare istemediklerini belirtmeleri oldu Delegeler bu konudaki fikirlerini tek bir cümle ile formüle ettiler:

"— Partizan değil, fakat partili Bakan istiyoruz."

Görüşmelerde memurların tutumu rüşvet, İşçi meseleleri ve köy yolları problemi, üzerinde durulan başlıca

Kemal Satır
"Gelini bekletmeyelim!"

noktaları teşkil etti. Kendi bölgelerinin kanaatlerini ve dileklerini nakleden delegelerin hemen hepsi Genel Merkezden ve dolayısiyle Kemal Satırdan memnun olduklarını, fakat Hükümetin kendilerine üvey evlât muamelesi yaptığını ileri sürdüler. Bu arada Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin, İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata, Sanayi Bakam Fethi Çelikbaş, Çalışma Bakam Bülent Ecevit delegeler tarafından bol bol tenkit edildiler. Bunlardan Ecevit bilhassa Zonguldak delegeleriyle yaptığı söz düellosundan güzel ve haklı bir konuşmayla garip ayrılırken Bekata herkese mavi boncuk dağıtma siyasetinin kurbanı olarak hakkındaki esasen mevcut olan menfi kanaati büsbütün kuvvetlendirdi. Bilhassa İçişleri Bakanlığı bünyesinde rüşvetsiz iş yaptırılmadığı yolundaki şikâyete verdiği cevap toplantıdan sonraki günlerde de kulaktan kulağa Asıldandı. Bekata bu şikâyete:

"— Rüşvet bir eğitim meselesidir. Her yerde var, bizde de var" diyerek cevap vermiştir.

Bir dokun bin ah dinle

Cuma sabahı Genel Sekreterin bir konuşmasıyla açılan toplantıda. Genci Merkezin teşkilâttan gönderilen roporların ışığı altında hazırlamış olduğu yönetmelik taslaklarını incelemek üzere 16 kişilik bir komisyon seçilmesinden sonra ilk tartışma İstanbul İl Başkanı Ekrem Özden ile Satır arasında geçti. Delegeler söz alarak görüşmelerin hangi konulara inhisar etmesi gerektiğini belirtiyor ve "Genel Merkezden hesap soracağız", "Asıl karşılaşmamız gereken Hükümet üyeleri nerede?" gibi sözler işitiliyordu. Konuşmaların çıkmaza gireceğini hisseden Satır, duruma müdahale etmek istedi ve:

'— Arkadaşlar en kuvvetli ve. mütecanis olmamız gereken bir anda kendi kendimizi tenkid zararlı oluyor. Bu bakımdan biraz daha dikkatli olalım" dedi.

Ancak bu sözler içlerini boşaltmak amacıyla orada toplanmış olan üyeler üzerinde hiç de hoş bir tesir bırakmadı ve hava birden elektriklendi.

Bu arada İstanbul İl Başkanı Ekrem Özden söz aldı ve Satırın sözlerine cevap olarak:

"— Sayın Genel Sekreterin ikazıyla daha başlangıçta sıkıştırılmış bulunuyoruz. Önce içe dönmemizin gerekli olduğu kanaatindeyim. Aksi halde şikâyetlerimizi, isteklerimizi dile getirmemiz mümkün olamaz" dedi.

Böylece birkaç delegenin de katılmasıyla büsbütün hararetlenen tartışma ancak gene Kemal Satirin sözlerinin yanlış anlaşılmış olduğunu, kimsenin söz hakkını kısıtlamak istemediğini belirtmesinden sonra yatıştırılabildi. Fakat tartışmalar bu sefer de usul hakkında ileri-sürülen çeşitli fikirler etrafında devam etti. Delegelerden kimisi kongrenin ikiye ayrılmasını veya bir komisyon seçilerek bu komisyonun, Hükümetten sorulacak soruları tespit etmesini, kimisi de herkesin istediği gibi söz alarak sorularını bizzat sorması fikrini ileri sürüyordu. Neticede delegelerin mensup oldukları illerin alfabetik sırasına göre konuşmaları kararlaştırılarak mesele tatlıya bağlandı. Ancak delegeler gene de tatmin olmamışlardı. "Peki, istediğimiz gibi konuşacak, isliğimiz gibi soru soracağız ama bunları kim dinliyecek? Burada bulunmıyan Bakanlar, şikâyetlerimiz hakkında hiç bir fikir sahibi olmadan bu soruları nasıl cevaplandıracaklar?" diye sızlanıyorlardı.

İlyas Seçkin
Canlı hedef

Gerçekten ilk günün sabahı Akalın salonunda tam kadro halinde arz-ı endam eden Bakanlar öğleden sonra kayboluvermişler, delegeleri dertleriyle başbaşa bırakmışlardı. Ama bu ilgisizlik sadece Bakanlara ait değildi. Milletvekili ve senatörler de Başkentin yakıcı güneşi altında ter dökmektense kendi seçim bölgelerinden gelen delegelerle soğuk hava tertibatlı serin Meclis restoranında öğle yemeğinde dertleşmeyi daha az zahmetli bulmuşlardı. İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve diğer birkaç milletvekili ha-

Akalın Pasta Salona
Gerdek

riç, hemen hiç kimse toplantıyı nazik bedenini zahmete sokacak kadar önemli bulmamıştı.

Görüşmelerde ilk salvo Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaşla ilgili oldu. Bakanın gezilere çok seyrek çıkışı, Sanayi Bakanlığına bağlı iş yerlerinde CHP li işçilere yapılan haksızlıklar acı acı tenkid edildi ve örnekler verilli. Meselâ Beykoz Deri ve Kundura Fabrikasına her partiden İşçi alındığı halde CHP liler ve özellikle DP iktidarı devrinde işine son verilmiş olanlar geri çevriliyor ve gerekçe olarak ta daha evvelki hizmetlerinde kötü sicil almış oldukları ileri sürülüyordu. Oysa bu siciller o saman bir gerekçe tayini gayesiyle tamamen Vatan Cephesine kayıtlı idareciler tarafından tanzim edilmişti ve bu sebeble hüküm ifade etmemeleri gerekiyordu.

Çelikbaştan sonra hemen bütün şimşekleri üzerine çeken ikinci Bakan Hıfzı Oğuz Bekata oldu. Delegelere göre İçişleri Bakanlığında veya idari teşkilâtta rüşvetsiz iş yaptırmak kabil değildi. Memurlar sert, haşindi. Köylüler jandarma dayağından usanmalardı. Bu arada Doğu illerine mensup bir delege, bir kaymakamın bütün yolsuzlukları delilleriyle birlikte tespit edildikten sonra durumun Bekataya bildirildiğini ve kaymakamın tecziyesi beklenirken Bakanın şikâyet mektubunu kaymakama gönderip "Sak, senin için ne diyorlar" dediğini anlattı ve "Bu ne biçim murakabe sistemidir? Bu Bakanlığın bir teftiş kurulu yok mudur? Anlıyamadık" diye yalandı.

Bayındırlık Bakanlığı ile ilgili meseleler ise, İlyas Seçkini şikâyetten çok bir derde deva aranması mahiyetinde oldu. Delegeler halkın plana itimadı olduğunu belirttikten sonra ancak ileriye matuf yatırım projelerinin yanı ura günün önemli meselelerinin de ele alınması ve bunların hiç değilse şimdilik bir hal çaresine bağlanması lüzûmuna işaret ettiler. Karşı karşıya bulunulan en önemli meselenin köy yollan ve içme suları olduğunu söylediler.

Seçkin toplantının son gününde yaptığı konuşmada bu konuya da temas ederek delegelerin dileklerini:

"— Köy yolları meselesi müspet safhaya girmek üzeredir. Bu görev hazırlanmakta olan bir kanunla vilâyetlerden alınarak Karayollarına verilecektir. İçme suyu işi de ele alınmıştır" sözleriyle cevaplandırdı.

Görüşmelerin en sert ve en eğlenceli tartışması Çalışma Bakam Bülent Ecevit ile Zonguldak delegeleri arasında geçti.

Zonguldaklı temsilciler İş ve İşçi Bulma Kurumunda rüşvet alındığından şikâyet ettiler ve son İşçi yürüyüşündeki dövizlerden birkaçını okuyarak gerek sendikaların ve gerekse işçilerin. CHP ni ve dolayısiyle Bülent Eceviti tutmadıklarım, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunlarının işçi kütleleri üzerinde CHP lehine bir tesiri olmadığım söylediler. Ecevit ise delegelerin yanıldıklarını, zira bir gezi sırasında Zonguldak ve Ereğliye uğradığı zaman gerek kendisini karşılayan sendika yöneticilerinden ve gerekse işçilerden edindiği intibaa göre Kanunun son derece müspet karşılandığını bildirdi. Fakat bütün bunlara rağmen seçim halet-i ruhiyesinin bambaşka olduğunu, bu sebeple bütün İşçi kütleleri oyunu CHP ne verecektir veya vermeyecektir diye peşin bir hükme varmanın mümkün olmadığını söyledi ve şu açıklamayı yaptı:

"— Zonguldağa gittiğim sırada sendika yöneticileri beni karşılayarak bir misafirhaneye götürdüler. Bu arada bir işçi bana, sizi iyi bir partili olarak tanımıştık, fakat nasıl olup ta bu sefahat yuvasına geldiğinizi anlayamadık diye bağırdı. Kendisine gerekli cevabı verdikten sonra kim olduğunu araştırdığımda koyu bir CHP li olduğunu öğrendim. Acaba bu işçinin beni herkesin içinde mahcup etmekte ne gibi bir menfaati olabilirdi? Eğer hakikaten benim iyiliğimi istiyor idiyse, niçin bu sözleri bana hususi bir konuşmamızda söylememişti? Sonradan bu sözleri ona bir başkasının dikte etmiş olabileceğini düşündüm.

Şimdi, size burada, delege olarak bulunan Ahmet Günerin sahibi olduğu gazetede kendi imzasıyla çıkmış bir yazı gösteriyorum. Bu yazıda CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ile ilgili olan satırlar baştanbaşa hakaret doludur. Öyle ki böyle bir yazı 10 yıllık DP iktidarı boyunca en müfrit DP organı gazetelerde bile çıkmamıştır. Bir polemiğe meydan vermemek üzere yazıyı burada okumayacak, fakat gerekli disiplin kovuşturması yapılmak üzere Genel Sekreter Kemâl Satıra sunacağım" dedi.

16 kişilik komisyonun hazırladığı yönetmelikler de tasdik olunduktan sonra üyeler biraz olsun içlerini dökmüş olmanın verdiği ferahlıkla aralarında tatlı sohbetler yaparak birkaç kişilik küçük gruplar halinde Bahçelievlerin artık muntazam hale gelmiş asfalt yollarına dağıldılar.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

A.B.D.

Zenginin anlayamadığı

Geride bıraktığımız hafta içinde, kalkınmaları için gözlerini Batılılara, özellikle Birleşik Amerikaya çevirtti bütün az gelişmiş ülkeler, Amerikan Temsilciler Meclisinde yapılan dış yardım görüşmelerini bazan büyük bir heyecan içinde, bazan acı bir İç burkulmasıyla, fakat devamlı bir ilgiyle izlediler. Yapılan bu görüşmeler kendilerini doğrudan doğruya ilgilendiriyordu. Mesela Hindistan kalkınmak için bir dev demir-çelik tesisi kurmak istiyor, bunun için gerekli ödünç parayı Amerikan yardımından sağlayacağını sanıyordu. Afrika ülkelerinden Tunus, Nijerya ve Liberya kalkınma planları için gözlerini Amerikan yardımına dikmişlerdi Avrupada Yunanistan ve Türkiye, İkinci Dünya Savaşını izleyen her yıl olduğu gibi bu yıl da Amerikan yardımından kendilerine düşecek payı merakla bekliyorlardı.

Fakat, İkinci Dünya Savaşından sonra bütün dünyaya büyük bir el açıklığıyla para dağıtan Amerikaya son yıllarda birşey olmuştu. Dünyanın bu en zengin amcası artık etkisi gibi cömert davranmıyor, vereceği her dolar için kılı kırk yarıyordu. Bunun nedenini herkes kendine göre yorumlamaya çalışıyordu, fakat ortalıkta en elle tutulur gibi duran sebep, meselâ 1950-1960 arası Türkiyesinde olduğu gibi, bazı ülkelere yapılan yardımın yerinde kullanılmadığı, olmadık yerlere savrulduğuydu. Bu durumu görünce Amerikan politikacıları ister istemez dikkatli olmak *rotumu* duymuşlardı. Meselâ Başkan Kennedy geçen yıl Kongreden dış yardım için 5 milyar dolarlık bir tahsisat istemiş, fakat güçlükle 4 milyar dolar koparabilmişti. Bu yıl da kendisine 4 milyar 100 milyon dolar verilmesini istiyordu, fakat Temsilciler Meclisinde yapılan indirimler sonunda ancak 3 milyar dolar kadar bir dış yardım tahsisatı alabildi. Evet. eski günler yavaş yavaş geride kalmış. Amerikan kongre üyeleri iyice cimrileşmişlerdi.

Sebebi ne olursa olsun Amerikan dış yardımında yapılan kesintinin, kalkınmaları İçin Batıya bel bağlayan az gelişmiş ülkelerde büyük bir hoşnutsuzluk yaratacağına şüphe yok. Hindistan şimdi kurmak istediği demir-çelik tesisi için başka bir kaynak aramak, Afrikanın gene ülkeleri kalkınma planlarında değişiklik yapmak zorundadırlar. Bunun, az gelişmiş ülekelere iktisadi yardım yoluyla sızmak isteyen diğer büyük devletlerin ekmeğine yağ süreceği gün gibi apaçık. Amerikan kamu oyu ve temsilcilerinin bu nokta üzerinde yeteri kadar durup düşünmedikleri ileri sürülemezse bile, iş paraya dayanınca, kendi keselerinin kısa süreli çıkarını uzun süreli politik çıkarlara tercih ettikleri görülüyor. Yapılan bu yanlış tercih yüzünden de, yirmi yıla yakın bir süredir 95 memlekete 100 milyar doları aşkın dış yardım yapan Birleşik Amerika, bu yardımdan, ancak dokuz yıldır dış yardıma başlayan ve 24 memlekete yalnız 7.5 milyar dolar ödeyen Sovyetler Birliği kadar politik fayda sağlayamıyor.

Kennedy
Sam Amcanın oğlu

Amerikan kamu oyunun ve temsilcilerinin dış yardım konusunda anlamakta güçlük çektikleri nokta, bize kalırsa, yardımın yardım edenle yardım alan arasında ticari bir bağıntı olmadığıdır. Kalkınmaları için gözlerini Amerikaya çeviren Ülkeler, aldıkları yardımın Birleşik Devletler tarafından belli bir devlet düzeni şartına bağlandığını, ya da ticari bir çıkar için yapıldığım anladıkları gün, henüz çok uyanık olan millî gururlarını incinmiş görüp Amerikaya karşı eski duygularını kaybediyorlar. Ne yazık ki Temsilciler Meclisi ayni yanlışlara bu yılki dış yardım görüşmeleri sırasında da düşmüştür. Meselâ Hindistana yapılacak yardımın kısılmasına sebep, kurulacak demir-çelik tesisinin özel teşebbüse devredilmeyip devletin elinde kalacak olmasıdır. Temsilciler Hindistan gerekleri karşısında kaçınılmaz bulunan bu devletçilik düzenini anlamakta güçlük çekmişler, Hindistan kalkınmasının da özel teşebbüs yoluyla yapılmasını istediklerini anlatan konuşmalar yapmışlardır. Amerikan kamu oyu ve onun temsilcileri, bugün, az gelişmiş ülkelerde devlete düşen payın büyüklüğünü kabul etmedikçe Amerika ile yardım gören devletler arasındaki anlaşmazlıkların giderek çoğalması kaçınılmaz bir durum alacaktır.

Bu yıl yapılan dış yardım görüşmelerinde Temsilciler Meclisinde ürerinde önemle durulan hususlardan biri de, Amerikan iktisadi dış yardımının yüzde ellisinin özel teşebbüs kanaliyle yapılması ve bu yardımlardan en az yüzde iki faiz alınmasıdır. Bilhassa Cumhuriyetçi temsilcilerin gayretiyle bu iki husus dış yardım kanununa geçmiş bulunuyor. Bu durum, Amerikalıların çoğunluğunun dış yardımı olağan bir ticari bağıntı olarak gördüklerini bir kere daha açıkça ortaya koyuyor. Zaten yapılan iktisadî yardımların Amerikalıları en çok ürküten yönü de, bu yardımlarla kalkman ülkelerin zamanla Amerikadan mal ve hizmet satın almak durumundan kurtulacağı, -üstelik tıpkı Avrupa devletlerinin yaptığı gibi- Amerikanın karşısına gümrük duvarlarıyla dikilip Amerikan dış ticaretine büyük darbeler vuracağıdır. Daha bu yılın başlarında Clay raporundan sezilen bu endişe, Temsilciler Meclisi görüşmelerinde apaçık ortaya çıkmıştır.

Orta-Doğu

Kör döğüşü

Geride bıraktığımız hafta içinde Orta-Doğuda gelişen iki olay Arapların birinde birleşip ötekinde birleşemedikleri iki meseleyi bir kere daha apaçık meydana koydu. Olayların biri İsrail - Suriye hududunda başlayıp birkaç gün sonra İsrail - Ürdün sınırına da sıçrayan Arap-İsrail çar-

pışmasıydı ve yıllar yılı kimbilir kaçıncı defa patlak varan bu çarpışmalır, aralarındaki anlaşmazlıklar, geçimsizlikler ne olursa olsun Arapların İsrail tehlikesi karşısında inatla Birbirlerine yaklaştıklarını açıkça gösteriyordu. İkinci olay ise, Irak Cumhurbaşkanı Abdusselam Arifin Başkan Nasır'la görüşmek üzere yaptığı Kahire ziyaretiydi. Irak ve Suriyede iktidarı ellerinde tutan Baas'cılarla Nasır arasındaki uçurum büyüdükten sonra anlaşmazlıkları yumuşatmak ve görünüşü kurtarmak amaciyle yapılan bu ziyaret sırasında dışarıya sızdırılan haberler ne kadar iyimser olursa olsun, Abdusselam Arif Kanireden ayrılırken, Araplar arasındaki bölünmenin, İsrail karşısındaki çabuk ve kesin birleşmeye rağmen, artık kolay kolay giderilmeyecek cinsten olduğu yeniden anlaşılıyordu.

Araplarla İsrail arasında çıkan yeni çarpışmalar, İsraillilere göre Suriyelilerin İsrail sınırını geçmesi, Suriyelilere göre de İsrail avcı uçaklarının Suriye havalarında uçması üzerine patlak vermişti. Har iki tarafa göre de, karşı taraftan birer uçak düşmüş, kendilerine hiçbirşey olmamıştı. Gene har iki taraf da meseleyi Güvenlik Konseyine getirmişler ve birbirleri aleyhine birer karar sureti çıkarmaya çalışıyorlardı. Bu olaylar Arap - İsrail hududunda o kadar sık görülen şeylerdi ki - adı geçen Aralıktan bu yana yalnız Suriye ile İsrail arasında 98 çarpışma olayı geçmişti - eğer Abdusselam Arif ile Nasır arasında yapılan görüşmelerle ayni gamana rastlamasa gazete sütunları lirasında unutulup gider, hiçbir yankı bulmazdı.

Söylenilenlere bakılırsa, Arif, Kahireye, geçen Nisan ayında kararlaştırılıp o günden buyana geçen olaylarla üzeri külle örtülen birleşme projesini yeniden canlandırmak üzere gelmişti. Gerçekten, bu projeyi yeniden canlandıracak bir insan aranınca, bunun için Ariften iyisini bulmak güçtü. Bir kere Arif ötedenberi Nasıra olan yakınlığıyla tanınıyordu. Bilindiği gibi 1068 Irak ihtilali sırasında Iraktaki Nasırcı kuvvetlerin başkanlığını yapmış, bu yüzden işi Kasıma karşı gelmeye kadar götürüp hapise atılmıştı. Nasır Arifin kendine bağlılığım unutmuyordu. İkincili, Nasır Suriye ve Irakla münasebetlerinde Baas partisi ile bu ülkelerin halkı lirasında bir ayıran yapmaya bilhassa dikkat ediyor, bir yandan Baascılarla karşılıklı atışırken diğer yandan Irak ve Suriyeli "Arap kardelerine en iyi dileklerini belirtmekten geri kalmıyordu. Abdusselam Arif ise, 8 Şubat ihtilalinden buyana Irak idaresinde önemli bir söz sahibi olmakla beraber, hiçbir zaman Baas Partisinin faal bir üyesi olmamıştı. Nitekim El Ahram gazetesi Arifi "belli bir parti, ya da belli bir topluluğun değil, bütün Irak halkının temsilcisi" olarak selâmlıyordu.

Bütün bunlara rağmen, daha başından itibaren. Arifin Nasır ile Baascılar arasındaki anlaşmazlıkları çözmeye muktedir olamayacağı apaçık belliydi. Gerçi hem Nasır, hem de Nasırcılar Arap birliği re Arap sosyalizmi ilkelerini benimsemektedirler ama bunlara gidecek yollar üzerinde aralarında önemli ayrılıklar vardır. Nasır hem Arap birliğini, hem de Arap sosyalizmini kendi liderliği altında ve kuvvetli bir merkezi idare düzeni içinde gerçekleştirmek istemektedir. Baascılara göre de bunları gerçekleştirmenin en uygun yolu -hiç değilse görünüşte- demokratik düzenin korunması ve her Arap devletinin kurulacak Arap Birliği içinde diğerleriyle eşit haklara sahip olmasıdır. Diğer bir deyişle, Baascılar kurulacak Arap Birliğinde ne Nasırın, ne de Mısırın kendilerine tahakküm ekmesine razıdırlar.

Kahirede yapılan Arif - Nasır görüşmeleri sırasında tarafların karşılıklı görüşlerinde hiçbir değişiklik olmamla, Baascılarla Nasırı birbirine yaklaştırmanın güçlüğü bir kere daha anlaşılmıştır. Böyle giderse taraftan birinin sahneden çekilmesine kadar Arap birliğinin uzak bir hayal olarak kalacağı görülüyor.

Abdülnasır
Kazan ve *kepçe*

Yugoslavya

Canciğer kardeşler

Geride bıraktığımız hafta içinde Belgrad hava alanına men İlyuşin-18 tipi bir Rus uçağı, Mareşal Titoya, son zamanlarda her geçen gün dostlukları biraz daha artan bir misafir getirdi. Yugoslavyaya onbeş günlük bir tatil geçirmek ve eski dostu Titoyu görmek için geldiğini söyleyen misafir, kolayca tahmin edileceği gibi, Sovyet Başbakanı Krutçefden başkası değildi. Stalin devrinde komünist devletler blokundan kapı dışarı edilen Yugoslavya Krutçef iş başına geldikten sonra yeniden yavaş yavaş Sovyetler Birliğine yaklaşmış, bu arada Sovyet Başbakanı bundan önce iki defa daha Belgrada geldiği gibi Mareşal Tito da geçen yıl Moskovaya gitmişti. Bu bakımdan, Krutçef 'in bu seferki Yugoslavya ziyareti iki devlet arasındaki münasebetlere bir yenilik getirmekten çok, eski yakınlığı perçinleştirmekten başka bir amaç taşımıyordu.

Bununla beraber, iki komünist lider arasında yapılan bu yeni görüşme, Komünist Çinle Rusya arasındaki anlaşmazlık açığa vurulduktan sonra yapılan ilk görüşme olmak bakımından büyük bir önem taşıyordu. Krutçef artık Pekinle bağlarım kopardıktan sonra Avrupadaki komünist devletler arasındaki yakınlığı daha rahatlıkla kuvvetlendirebilir, bu zamana kadar Komünist Çinin hücumlarından çekinerek komünist devletler ailesi içine alamadığı Yugoslavyaya daha çok ve daha rahat yaklaşabilirdi. Bu bakımdan Yugoslavyanın Varşova Paktına katılması, komünist devletler arasında kurulan iktisadi birliğe -COMECON- girmesi Belgrad görüşmeleri sırasında ortaya çıkan en önemli konular oluyordu. Fakat Yugoslavyanın Varşova Paktına katılması şimdiye kadar aldığı Amerikan yardımlarına veda etmesi demek olacaktı ki bu Titon un hiç işine gelmezdi. COMECON'a katılmaya gelince. Tito zaten ötedenberi bu teşkilâta bir gözlemci yollamak istiyor, fakat Pekinden çekinen diğer komünist devletlerin Titoya muhalefetini göz Önünde tutan Rusya bu isteği yerine getiremiyordu. Şimdi Krutçef Çin ile bağlarını koparıp Avrupada komünist blokun tek önderi olarak belirdikten sonra Titonun bu isteğini kolayca kabul edebilirdi.

T E K N İ K

Radyo

İyimser mühendisin rüyası

Bundan altı yıl kadar önce 1957 yılı sonlarında, soğuk ve çisentili bir İngiltere sabahında Londradan kuzeydoğu istikametine giden trenlerden birinde genç bir Türk mühendisi Chelmsford kasabasına doğru hızla yol alıyordu. Genç adam İngilteredeki tanınmış firmalardan birinde bir süredenberi staj yapıyor, o gün ise Marconis Wireless Telegraph Company'nin Chelmsford'daki fabrikasını gezmeğe gidiyordu.

Türk mühendisine, Marconi fabrikalarında yapılmakta olan radar cihazlarını, gemi elektronik teçhizatını, dünyanın birçok bölgelerinden gelen çeşitli siparişlere göre imâl edilmekte olan radyo vericilerini gösterdiler. Bu arada, o sıralarda mukavelesi imzalanmış bulunan, Ankara uzun dalga radyosunun tevsiatına ait projelerin hazırlandığı, hattâ vericiye ait bazı panoların imâline başlandığı da gösterildi. Uzun zamandanberi memleketinden uzakta yaşamakta olan genç mühendis bundan bilhassa duygulandı, akşam Londraya dönerken gözlerinin önünden yurduna ait hatıralar bir şerit halinde geçit resmi yapıyordu.

Bu olaydan üç buçuk yıl geçti, ayni mühendis birgün Ankara Radyoevinin önünden geçerken İngilteredeki hatıralarını andı, kendi kendine, "herhalde artık işler tamamdır" diyordu. Gerçekten işin mukavelesine göre böyle olması gerekirdi, ama iyimser mühendisin hayalleri gerçekleşmemişti. Üstelik o tarihten sonra daha birkaç yıl da gerçekleşmedi. Genç adam bu durumu öğrendiğinde büyük bir hayâl kırıklığına uğradı.

Aslında iyimser mühendisin hayâl kırıklığına uğraması işlerin sürüncemede kalması yüzündendi. Yoksa Marconi gibi bir firmanın eninde sonunda işin teknik güçlüklerinin mutlaka hakkından geleceğine, istasyonu taler hâlde teslim edeceğine hiç kimsenin şüphesi yoktu. Ancak türlü sebepler bahis konusu gecikmeleri doğurmuştu. Bunların hasında firmayla o zamanki Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığınca da onaylandığı hâlde - o devirdeki malûm döviz sıkıntıları sebebiyle- bir türlü akreditifin açtırılmaması gelmektedir.

Çuvala sığdırılamayan mızrak

Hernekadar bu yüzden bir yıllık bir gecikme olduysa da bunun müteahhide yükletilemeyeceği açıktır. Bu sürede Marconi firmasının yapabileceği şey mukaveleyi feshetmekti. Ama firma, kendince ban hesaplar yapmış olmalı ki bu yola gitmedi ve anlaşma hükümlerini aynen muteber saydı. Mukavele bozulmadıkça firmanın, Basın-Yayın Bakanlığının veya Maliyenin gerekli dövizi transfer etmemesini bahane ederek bazı şartlan kendi lehine "ayarlaması" yerinde sayılamazdı. Gerçekten en basit hukuk ilkelerine göre düşünülse dahi bir mukavele ya vardır ya da yoktur. Mukavele hükümlerinden herhangi bir şekilde taviz veren taraf bu tutumunun neticelerine de katlanmalıdır.

postaya eklenecek olan 120 kilovat gücündeki yeni postanın kabûle hazır olduğu bildirildi.

Aslında bu, hiçbir şekilde firmanın taahhüt ettiği işleri tamamladığı anlamına gelmezdi; çünkü yapılacak işler hayli güç ve çeşitliydi (Bak : AKİS, Sayı 472); olsa olsa bu, işin birinci - ve ondan sonrakilere oranla daha kolay- bölümünün atlatıldığı demekti. İşte 4 Nisan 1961 günü - serin ve tatil bir İlkbahar günüydü - Etimesutta Radyo Müdürü Nusret Altuğ başkanlığında üç yüksek mühendisin ve ilgili teknisyenlerin huzuruyla yapılan denemeler bu amaçla ele alınmıştı.

Ancak denemeler boyunca aksilikler sürüp gitti; firma anlaşma gereğince 120 kilovat gücünde yepyeni bir uzun dalga postasını tesis ederek etki Ankara Radyosuyla paralel ve beraberce çalıştırmayı taahhüt ittiği hâlde sonradan antene çıkacak radyo dalgalarını besleyen güç amplifikatörüne bu gücü sağlayacak şekilde uygun bir lâmba bulup uyduramamıştı. Modern radyo vericilerindi güç standartları 50, 100 ve 160 kilovat olduğu hâlde eski Ankara radyosu sadece 120 kilovat olduğundan büyük güçte lâmba kullanmak ekonomik bakımdan uygun olmuyor, küçük takatte - iki tane 50 kilovatlık- lâmba kullanmak ise 120 kilovatı sağlayamıyordu. Bu yüzden İki tane 50 kilovattık lâmbayı anot gerilimini yükseltmek suretiyle çalış -

Ankara Radyosanda, ek inşaat
Kasabın derdi et, inşaatçınınki ne?

Firma böylece "ne şişi ne de kebabı yakmamak" politikasından giderek işleri ağır ağır yürütmekte devam etti. Bu durum İnkılâp sabahına kadar sürdü. O sabah radyoyu işgâl eden silâhlı kuvvetler, ilk iş olarak Radyo Müdürlüğüne elektronik işlerinde tecrübed, kolay kül yutmaz birini - Nusret Altuğu - getirdiler. Basın - Yayının Teknik İşler Amirliğine de bir denizci mühendis - Cavit Aslan - getirilmişi. Bundan sonra Ankara Radyosunun tevsi at işlerinde bariz bir hızlanma görüldü. Nihayet İnkılâptan on ay kadar sonra firmanın mühendisi tarafından Basın - Yayına, Etimesuttaki verici

tırnak denendi. Bu ise "sürşarj - aşırt yükleme"- halini doğurduğundan mukavelede kabûl edileli gücü sağlayabilmek için yapılan bu İşlem birçok teknik zorluklara yol açtı. Lâmbaların içinden birçok defa gerilim atlamaları oldu, bozulan lâmbaları firma değiştirmeği yüklendi, bu yüzden kalabalık kabul heyeti ertesi günlerde denemelere devam etmek üzere birkaç defa Ankarayla Etimesut arasında "mekik dokumak" zorunda kaldı. Nihayet günün birinde denemeler başarıya ulaşabildi. Böylece esas yayın servisini yeni posta üzerine aktararak eski postayı -yi ne mukavele hükümleri gereğince- revizyona almak imkânı sağlandı.

Geçici zaferler

Şehirdeki stüdyoların inşaatına da bu arada hız verilmişti, stüdyo teçhizatının binanın kaba inşaatı henüz biten stüdyolarına yerleştirilip sistemin işler hâle getirilmesi 30 Mart 1963 gününe kadar sürdü. O gün Ankara Radyosundan yayınlanan gösterişli bir törenle - çeşitli mesajların da yayınlanmasıyla - yeni radyo stüdyolarının hizmete girdiği ilân edildi, basına da özel haber bültenleri gönderilerek o yoldan da işin propagandası ihmâl edilmedi. Oysa ki Etimesuttaki vericinin tamam olduğu da kabul edilse işin yine de beş yıldan fazla sürmüş olduğu ortada olan bir gerçekti. Mukaveleye göre yapılacak bütün işlerin tam teslimi sadece üç buçuk yılda bitirilecekti. Aslında bu süre normalden biraz fazlaydı, gerçekken 1936 da ilk kez Ankara radyosunu taahhüt ettiğinde ayni Marconi firması çok daha kısa sürede işi yapıp teslim etmişti. Ancak bu defa işin daha karışık olduğunu, özellikle çalışmakta olan bir istasyonun yayınlarına tesir etmeden ve bu yayınlan durdurmadan yapılacak olan bu işler için 1.5 yıllık ek bir süre kabul etmişlerdi Buna rağmen iş üç bucuk yıllık normal sürede de bitmedi, döviz gecikmeleri de sayılmasa firmanın yine de bir yıl kadar - evet tam 300 iş günü- gecikmesi vardı. Zira mukavele anahtar teslimi esasına dayanıyordu, yani mukaveleye dahil islerden belirli bir yüzdenin altında -Türkiyedeki teamüle ve mukaveleye göre bu oran yüzde beştir- olmayan eksikler yüzünden kabulün yapılmasına imkân yoktur. Kesin kabûl yapılmadıkça da arada yapılan teslim ve tesellüm işlemlerinin hukuki yönden -mukaveleye göre - nihai hiçbir mahiyeti ve önemi yoktur. Meselâ işin bir kısmı teslim edilmiş de olsa müteahhidin sebep olacağı gecikmelere "gecikme cezası" uygulanır.

Bugünkü halde Marconi's Wireless Telegraph Companİ'nin teknisyenleri elan Ankara Radyosunun stüdyolarında çalışmaktadırlar. Yayınlar yeni stüdyolardan yapılmakta, eskiler yeni teçhizatla - mukavele gereğince - "modernize" edilmektedir. Öte yandan ayni mukavele gereğince müteahhit firmanın Basın-Yayma teslim etmesi şart olan yedek malzemenin teslim edilmemiş bulunması kesin kabulün yapılmasını önlemektedir. Bu duruma göre münferit ve geçici zaferler sağlayan kumandanların durumundaki firma temsilcilerinin "dünya fatihi" pozuyla "şiddetli" tekzipler kaleme almalarına yer olmasa gerektir (Bak: AKİS, Bayı 477).

Hem suçlu hem güçlü

Buna- rağmen gördüklerini ve bildiklerini objektif bir açıdan değerlendirerek yazmaktan başka birşey yapmayan bu mecmuanın teknik servisini idare eden "iyimser mühendis" yeniden hayâl kırıklığına uğradı. Çünkü yazısının Marconi's Wireless Telegraph Company'nin mühendisi tarafından -onun deyimiyle- "şiddetle" tekzip edildiğini gördü. Üstelik - birtek haklı nokta hariç - tekzip sadece bir hiddetin ifadesi olan "hezeyanlardan" ibaretti. O haklı noktanın da yukarıdaki açıklamanın ışığında büyük bir önemi yoktur.

Gerçekten firmanın mühendisi Etimesuttaki vericinin, eski postayla yenisinin paralel çalışması suretiyle. 240 kilovat güç verebildiğini iddia ediyordu. Bu doğruydu, ama yukarıda belirtildiği gibi sonuca bunun herhangi bir etkisi yoktur. Çünkü firma taahhüdünü hâlâ tamamlamamış ve işin kesin kabulünü yaptırmamış olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Sonra Marconi'nin mühendisi tekzibinde firmasının ihaleye tek başına girmediğini iddia ediyordu ki bu da yanlıştır. Çünkü aslında ihaleye teklif veren Fransız Thompson Houston Şirketi yalnız verici teçhizatı için teklif verdiği ve işi stüdyolarla radyo - link tesisleriyle komple olarak "anahtar teslimi" yapmağı teklif etmediğinden ihaleye dahil edilmemiştir.

Öte yandan son günlerde yapılan 24 saatlik deneme yayını sebebiyle yayınlanan anonslarda "yeni verici postamız" denildiğine göre bundan ilham alarak ve "yeni eklendiği ilân edilen" şeklinde bir ibare kullanarak aynen sütünlarına. geçiren bir dergiye neden böyle "şiddetli" tekzipler gönderildiğini ne okurlar ne de yazarlar hiçbir zaman anlayamadılar.

Yine neden radyo-link tesislerinin "sık sık arıza yapan kabloyu yedeklemek üzere" kurulduğunu yazan dergiye, durum aynen teyit edilmek suretiyle "Tekzip" başlığı altında yazılar yollandığı da anlaşılamayan bir başka nokta olarak kaldı. İyimser mühendisin en samimi dileği radyolinkin kabloda bir arıza olduğu onda "yedeklik" görevini derhâl ve tam olarak başarmasıdır.

Yine derginin bu konudaki görüşü teknik meselelerde herşeyin ortada ve açık olduğu, gerekirse "iyiniyetli ve meraklı" kişiler önünde tecrübe edilerek gerçeğin aydınlatılmasının daima mümkün bulunduğudur. Böyle bir aydınlatma yapıldığı takdirde - mahkeme yoluyla tekzip göndermeğe lüzum kalmaksızın- derginin gerçekleri halk oyuna açıklayacağında da kimsenin süphesi bulunmamalıdır.

Hangi amaçla yapıldığı ve neyi tekzip etmek istediği bile iyice anlaşılamayan "tekzibin" son yıllarda arka arkaya yapılan çeşitli ihalelerde başarı sağlayamayan bir firmanın mühendisinden gelmesi özellikle dikkati çekmektedir. Vaktiyle rakipsiz olarak ihalelere girmeğe alışmış olan böyle bir firmanın yeni ihalelerde, "anahtar teslimi" metodu ortadan kalkınca, fiyat ve diğer yönlerden bir türlü en elverişli teklifi verememiş olması herhalde böyle sinirlenmelerin sebebi olsa gerektir. Ama ne yazık ki öfke ile kalkanın daima ziyanla oturduğu da bir gerçektir.

Tuli'den haberler

Dişişleri Bakanlığı ikinci daire memurlarından Rasin Burak tatilini geçirmiye İstanbula gitti. Bir müddetten beri ayrı bulunduğu eşini alıp döneceği söyleniyor.

•

A. P. Muğla senatörü Muallâ Akarca Ankaraya dönmüş, evini badana ettiriyor. Becerikli senatör işçilere bizzat yardım ediyor. Mecliste değişmez Bakana terletici sualler sorarken pek çetin olan bu hanım senatör gerekirse evinde önlüğünü bağlayıp her işin altından kalkabiliyor.

Göğüs hastalıkları mütehassısı genç Dr. Sami Sola bir haftalık bir tatil yapmak üzere İstanbula esinin ve çocuğunun yanma gitti.

Gençlik parkında bir tiyatroda "Bebek dâvası" isimli bir komedi oynuyor. Bir çoklarına isim cazip gelmiş olacak epeyce kalabalık. En ön sıralarda Avukat Saffet Nezihi Bölükbaşı ve eşi İsmet Bölükbaşı -bakanlarımızdan birinin eski eşi - var. Daha arkalarda Ali Rânâ Tarhanın oğlu Tayfur Tarhan ve eşi.

Başka bir tiyatroda "Köpek kırpıcısı" oynuyor. Sadece gülmek istiyenler ağız ağıza doldurmuş tiyatroyu. Bu temsilin son gecesi olduğu tein etrafta pek tanıdık sima yok. Ön sıralarda Toprak Ofisin Afyon Şubesi müdürü Hürrem Balkan ve eşi Perihan Balkan var.

Tabii senatörlerden Kâmil Karavelioğlunun bir oğlu deha oldu. Kız bekledikleri için biraz inkisarı hayale uğramış gibiler.

Şeker Sigortanın, kalbinin iyiliği ile meşhur Ankara mümessili Lütfi Gökırmak ve ailesi Tuzlada geçirdikleri tatillerinden döndüler. Yakında bir bebek bekliyen Yurdanur Gökumak henüz iznini alamadı, vazifesine devam ediyor.

Muallâ Akarca
İşçi anası

Sahir Kurutluoğlu Senato toplantısında bulunmak üzere Ankaraya geldi, bu arada Mebus Evlerindeki evinin tamirini kontrol etti. Sonra yataklı ile İstanbula döndü Ankarada bekâr olduğa için yemekler en yakın arkadaşı Atalay Akandan geldi.

•

Milli piyango Genel Müdürü ezelî bekâr Selâhattin Beliren, İstanbula gitti. Hem istirahat etti hem de hastası olduğu İstanbulspor maçına gitti.

Ali Fuat Cebesoy kadınlı erkekli bir grupla akşamları sık sık Tarabyada gözüküyor. Paşa, beyaz saçlarına ve yaşına rağmen çok dinç ve hanımlara fazla mültefit!

Boludaki Çizmecioğlu oteli, güzel salonu ile herkesi cezbediyor. Pazar akşamı, yemekte Hasan Dinçer ve eşi, Nureddin Ardıçoğlu ve eşi, Bolu valisi Fahrettin Çılgın ve eşinin davetlisi olarak bulundular.

Romancı ve bekâr senatör Esat Mahmut Karakurt hafta sonunda İstanbula gelir gelmez soluğu Bebekte aldı. zarif bir hanımla boğaz kıyısında def-i gam etti. Yeni bir romana hazırlık mı dersiniz?

Yeni evli fakir Eczacıbaşı artık her yere karısı ile beraber gidiyor. Geçen gün öğle yemeğini de dışarda yediler ve yemeği avrupai bir tanda şerefe likörle bitirdiler.

Galatasaray klübü ikinci başkanı Rüçhan Atlı artist Türkân Şoray ile

sık sık görülüyor. Acaba Rüçhan yeni transfer peşinde mi?

Mitta Kurki adlı Finlandıya okul gemisinin gelişi münasebetiyle, Finlandiya büyük elçisi Vaniköyde bir yemek yerdi. Bu davette Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, Fuat Köprülü, Munis Faik Ozansoy, Tüm Amiral Bahaettin Özülker, Deniz eğitim komutanı Kemal Kayacan vardı. Feridun Cemal Erkin Alman Büyükelçisi ile derin sohbetlere daldı.

Getiğimiz hafta İstanbulda tenis turnuvası yapıldı ye son gecesi de balo yerildi. Balonun en güzel kadın Güney Afrikalı 19 yaşındaki Tan Zyl di. Turnuvayı geçen yılki gibi Emerson kazandı. Tek kadınlarda Van Zyl, Hund'e yenildi. Baloda tenis federasyonu başkam Bülent Savcı ve eşi, A\-nf Akman ve eşi de vardı, ev sahipliğini çok güzel yapıyorlardı Bu sene turnuva şerefine özel surette hatırlattırılan eşarplar çıkarıldı. Maximi1lian Scheel ve Peter Ustinov Dağcılık Kulübünün kortlarında tenis oynuyorlar

C.H.P. Yönetim kurulu üyesi Zarife Koçak İl başkanları toplantısında bulunmak üzere Erdekten Ankaraya gelirken Erdekle Bursa arasında fecî bir kaza geçirdi. Otobüsleri devrildi. Zarife Koçak bacağından, kız kardeşi Şefika Çoruh başından yaralandı. Hepsi Bursada tedavi edilmek üzere kaldılar. Koçak toplantıda bulunmak üzere her şeye rağmen yola çıktı ve Ankaraya geldi. Geçen sene de karda parti binasının merdiveninde kayıp ayağım inciten Zarife hanımı Allah siyasi kazalardan korusun!.. •

Karanfil sokakta faaliyete başlıyan Ruh sağlığı dispanseri aile geçimsizliklerini de tedavi edecekmiş. Şimdiden bir çok kimsenin bu tedaviye ihtiyacı olduğu muhakkak fakat o medeni cesareti gösterip müracaat etmek şartı ile!

Feyyaz Köksal Gölbaşında mühendisliğini bizzat yaptığı bir inşaata başlamış, pazar günleri ailece kontrola gidiyorlar.

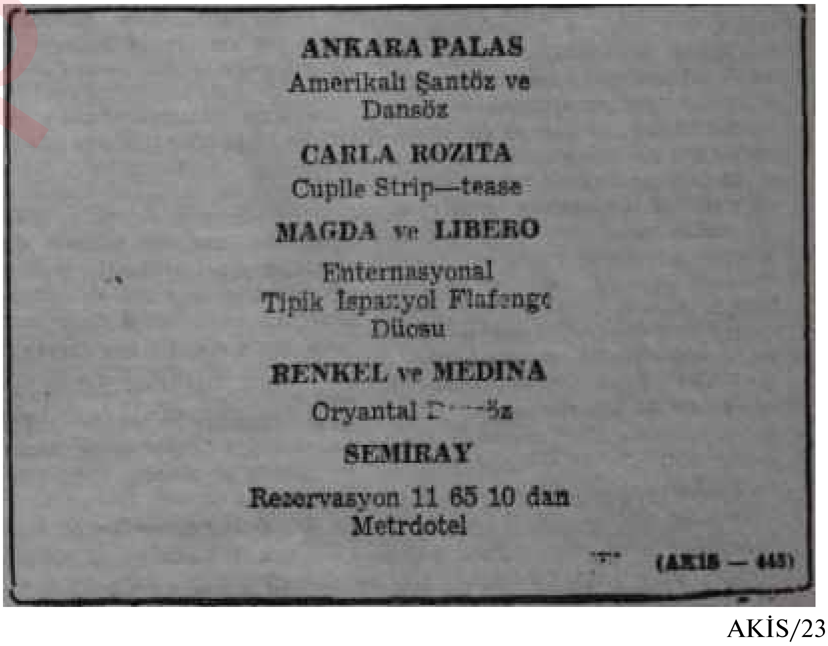
Çok demokrat ve popüler Ahmet Tahtakılıç Ulusa inerken mütevavazı bir şekilde dolmuşa biniyor fakat şoförün yanındaki İkinci yeri de işgal ederek biraz olsun halktan ayrılıyor!

Son haftalarda İstanbulun en meşgul kadım muhakkak ki eski Bonn Büyükelçisi Settar İkselin eşi oldu. Bonndan dostları olan Prenses Süreyyanın misafir edilmesi vazifesi İksel ailesine düştü. Tabii ki Süreyyanın peşinde olan gazeteciler ile uğraşmak gene İksellere düştü. İksel ailesi gazetecilerden o kadar bizar oldular ki Süreyyayı Tuzla ve Kumburgaz gibi İstanbuldan uzak olan sayfiye yerlerine götürmeye teşebbüs ettiler. Talihsiz Prensesin başlangıçta İstanbulda maruz kaldığı muameleleri unutturmak ve gerçek Türk misafirperverliğini göstermek bakımından İksel ailesinin gayretlerini takdirle kaydetmek gerekir.

Cemal Çakın İstiklâl Caddesi Mısır Apartmanında hediyelik eşya galerisi açtı. Zevkle döşenmiş olan ve Kısmet adı takılan bu galeride memleketimizden yurt dışına götürülebilecek her türlü hatıra eşya teşhir ediliyor.

İstanbuldan bir başka haber daha: Eğlence kralı Ali Baba bu yakında tası tarağı toplayıp Ankaraya göç edecek. İstanbulun en serilen eğlence yerlerinden bili olan Kulüp Karten<n sahibi Ali Babanın bu nakl-i mekanına sebep şu: Ali Baba yeni bir limitet şirket kurdu ve Ankarada bir büyük eğlence yeri açmağa karar verdi. Ali Baba bu sebeple kısa bir Ankara yolculuğu bile yaptı. Teslo ismi ile kurulan şirketin hayli büyük olduğu ye hissedarları arasında marul simaların da bulunduğu söyleniyor. Fakat Ali Baba bu arada Kulüp Kartende değişiklik yaptı. Tutulmayan üstün Poyrazoğlu orkestrası ile ilişiği kesip yerine Melodi Kenteti angaje etti ama, ne çare mevsim bitiyor.

Avnûllah Senker Toprak Ofis Muhasebe Müdürüyken Güven Sigorta Genel Müdürlüğüne tayin edildi. Tayin memnuniyetle karşılandı.

Türkiye'de yeni bir araştırma merkezi

Ankarada Gölbaşına giden geniş asfalt yolun tam 15 inci kilometresinde sağa doru sapan bozuk toprak yolda ilerlerken, uzakta yüksek antenler çelik direkler arasında tek tük binalar göze çarpar. Bu binalar Amerikan Mikro Dalga İstasyonu ve Beynelmilel Telekominikasyon tesisleridir. Bu istasyon ve Telekominikasyon tesislerinin arkasında ise sararmış otlarla kaplı alçak tepeler arasında en yükseği iki katlı olan, tepeleri tipik gark mimarisini hatırlatacak şekilde yuvarlak çinko damlı bir grup bina sıkışmıştır. Yolu o civara düşenler önce merakla bu binaları seyretmekte ve sonra buraya hakim olan garip sessizlikten ürkerek hızlı adımlarla yollarına devam etmektedirler.

Haftanın başlarında Pazartesi günü aynı yoldan geçenler hoş bir sürprizle karşılaştılar. Binalardan nispeten daha büyük ve yüksek olanının tününe çeşitli devletlerin rengârenk bayrakları asılmış, etrafa bir hareket, canlılık gelmişti. Bir takım şahıslar sağa sola koşuşuyor, bir grup insan hemen binanın ününde kurulmuş olan kürsüde konuşan hatibi dinliyorlardı.

Birkaç yıldan beri inşası devam etmekte olan Radyo Optik Rasathanesi nihayet hizmete girmişti.

Aslında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesine bağlı bir astronomi rasathanesi kurma fikri çok daha öncelere, 1954 yılına kadar uzanmaktadır. İklim şartlarının son derece elverişli — Ankarada semâ yılın 270 günü rasat yapmağa müsaittir ve bu limit Avrupada ancak 90 gündür — olması sebebiyle fikir o tarihte büyük çapta taraftar bulmuş ve çalışmalarda gerekli koordinasyonu kurmak üzere Hollandadan Profesör Dr. E. A. Kreiken getirtilmişti. Arazinin satın alınması ile rasat, idare ve araçları barındırıcı bina proleterinin hazırlık safhası 1955 yılında Profesör Dr. Saffet Sürayın Dekanlığı devrinde tamamlandı ve bu arada inşaatın da bir yıl sonra 1956 yılında başlaması kararlaştırıldı. Ancak gerek idari ve gerekse de mali güçlükler sebebiyle projelerin tatbikat safhasına ancak 1953 yılında geçilebildi. Bu tarihten itibaren Profesör Kreiken bitmek bilmeyen bir enerjiyle meselenin üzerine eğildi. Fakültenin-tahslsatıyla bu işin kolayca başarılamıyacağını anlayarak NATO'dan, Amerika Feza Araştırmaları Dairesinden ve Millî Savunma Bakanlığı kaynaklarından faydalanarak önce binaların inşasını tamamladı. Bilahare de gerekli araçların getirtilmesini sağladı. Bu arada kendisi de bir cemile olmak üzere rasathaneye değeri 100 bin liranın üstünde olan bir Fotografik dürbün hediye etti.

Prof. Kreiken

Bitmek bilmez enerji

Tesislerin tamamlanmasında Profesörün en büyük yardımcısı halen rasathanenin baş teknisyeni bulunan Atilla Kırman oldu. İşe sıfırdan başladıkları zaman el ele veren Kreiken ve Kırman, sırasında kazmayı ellerine alarak temel açtılar. Mazotla işleyen kalorifer dairesini, elektrik merkezini, iki rasat evinin döner kubbelerini kendi elleriyle yaptılar ve tam 5 yıl süren son derece yoğun — Bu süre zarfında gerek Kreiken ve gerekse de Kırman bir tek gün tatil yapmadan günde 18 saat çalışmışlardır — bir çalışma devresinden soma Dikmenin, çorak sırtlarında modem, pırıl pırıl bir rasathane meydana getirdiler.

Rasathane bugün kelimenin tam anlamıyla bir intizam örneğidir. 8 kişilik personel — İlim adamları hariç — günde 16 saat bir saat intizamı ile vazifelerini görmekte, boş vakitlerini ise kütüphanede mesleki bilgilerini ilerletmek üzere okumak veya rasathanenin maskotu. Duman adındaki köpekle şakalaşarak geçirmektedirler.

Başlıca üç ana binadan müteşekkil olan Rasathanenin merkez binasında ofisler, yatakhane ve misafirhanelerle kütüphane ve okuma odaları bulunmakta, araştırmaya gelen son sınıf öğrencileri bu binada ders görmektedirler. Ayrıca aynı binanın ikinci katındaki geniş teras ta gene öğrencilerin amatörce çalışmalarına tahsis edilmiştir. Burada bulunan 40x40 ve 60x60 ebadındaki camlar üzerinde göktaşlarının akış zamanlarının tespiti için gerekli meteorit küller biriktirilmekte ve her sabah saat 9,30 da alınan bu küller binanın başka bir bölümünde bulunan aletlerde sayılmaktadır. Ayrıca gene aynı terasta bulunan bir çubuk antenle gök patlamalarının şekli tespit edilmekte, diğer iki antenle de iki ayrı istasyonun Amerika Birleşik Devletleri Deniz Kuvvetleri Rasathanesi ile Greenwich'in sinyalleri alınmaktadır.

Terastaki antenle tespit edilen patlamalar bir başka hücredeki makinede filme alınmakta, merkezleri tayin edilmekte ve bunların elektromanyetik dalgalara olan tesiri ölçülmektedir. Antenleri ile birlikte 1 milyon lira değerinde olan bu makine her gün otomatik olarak 350 feet film çekmekte ve günlük masrafı 1 milyon lirayı bulmaktadır.

Dünyada 3 tane eşi bulunan bu makinenin dışında merkez binasının hayli kıymetli bir aratanı da Palomar Atlası adı verilen ve 21 kadere kadar olan uzaklıkları dahi tespit edebilen bir astronomik atlas teşkil etmektedir. Ancak eldeki araçların şimdilik ancak 10 kadere kadar müsait olması atlastan yeteri kadar faydalanılmasını imkânsız kılmaktadır. Yıldızların kendilerine has yayınlarını opel dürbünleriyle alarak milimetrik kâğıt üzerine tespit eden 17 bin 500 dolar değerinde özel olarak yaptırılmış bir makineyle, dünyada sadece 2 tane olan ve iris diyaframlı 22 bin dolar kıymetindeki.

yıldızların çapını ölçen, kütlelerini tespit eden diğer bir makine merkez binasının önemli araştırma araçlarını teşkil etmektedir.

Sitenin ikinci binası gerek estetik ve gerekse de iç tesisatı bakımından tipik bir gözleme evidir. Güneş ışınlarının elektrik enerjisine çevrilmesiyje otomatik olarak hareket eden döner kubbeli bu gözleme evinde güneş üzerindeki an küçük lekeleri dahi görebilen bir dirsekli teleskop yerin 5 metre — Küçük sarsıntılarla aletlerin müteessir olmalarını, önlemek için — derinliğine kadar inen 2 metre çapında son derece sağlam beton ve çelikten . mamul bir sütun üzerine tespit edilmiştir. 83 bin mark değerinde olan bu teleskop güneşin hareketiyle birlikte kendiliğinden hareket etmekte ve kumandaya ihtiyaç göstermemektedir. Gözleme evinde bulunan bir diğer araç ta saniye başlarında sinyal veren bir kristal saattir. Verilen sinyallerle uçakların dönüş ve kalkış limitlerine geniş çapta yardım edecek olan bu saat 4 ay evvel çalışmağa başlamış fakat henüz eloktronik devrelerin tam olarak ısınamamış olması sebebiyle hizmete girmemiştir. Ancak 2 ay sonra devreler tam olarak ısınacak ve bu tarihten sonra Moskova ve Amerikada bulunan kuvvetli sinyal vericilerle ilk önce kaba, daha sonra da üst kattaki dirsekli teleskop vasıtasıyla ince ayarı yapılacaktır. Kristal saatin en büyük özelliği bir seyyarenin hareketine göre ayarlanması ve sapma ihtimalinin bir yıl zarfında ancak 10 üzeri eksi 8 gibi çok küçük ve adeta mutlak doğru olmasıdır.

Rasathanenin üçüncü binası sitenin doğusuna düşmekte ve burada güneş üzerindeki elektromanyetik dalga faaliyetlerini almak üzere bir radyo teleskop ile bu gelen siyallerin genliğini, ölçen bir makine ve Profesör Kreikenin hediyesi olan bir fotoğrafik dürbün bulunmaktadır.

Rasathanenin başlıca görevleri şunlardır.

1 — Deniz ve hava ulaştırmasında klâsik hale gelmiş bulunan yer tayinleri.

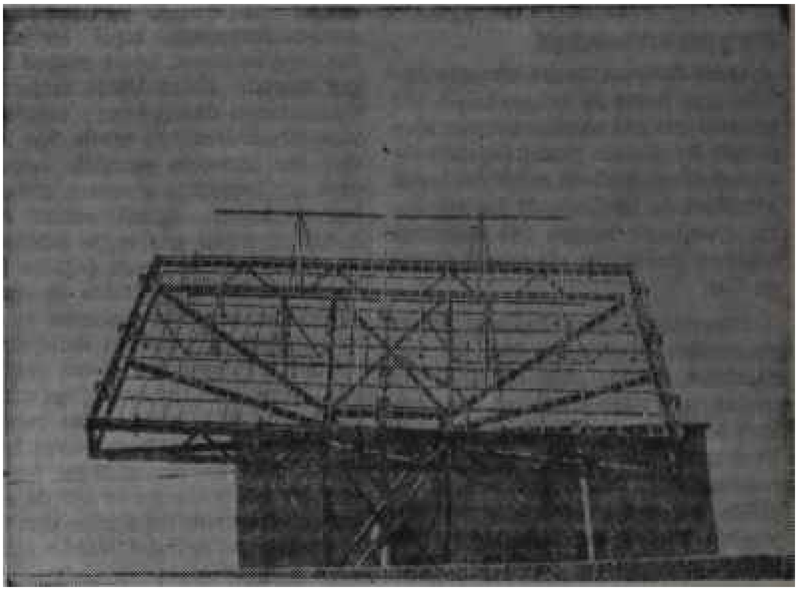
2 — Yıldızların yerlerini doğru gözlemek suretiyle saat ayarını hatasız yapmak.

3 — Yıldız spekterumlarının gözlemleriyle teorik fizikçilere laboratuvarlık etmek.

4 — Suni peyklerle yer yuvarlağının gerçek şeklini bulmak.

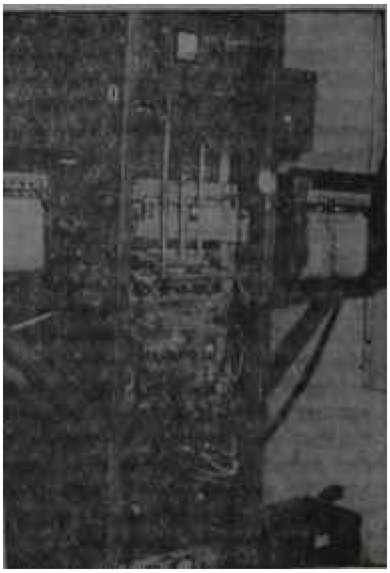
5 — Galaktik dışı nebülözleri gözliyerek rölativite teorilerini kontrol etmek.

6 — Güneş atmosferini gözlemek ve burada meydana gelen patlamaların yer yüzündeki radyo yayınlarına etkişini sürekli olarak izlemek.

Dikmende Rasathane
Göklerdeki istikbâl

Rasathanede tesisler
Her şey ilim için

idare

Bir yılın muhasebesi

Ankara Radyosu idaresi bir yıldanberi aynı kadro ile çalışmaktaydı. Bu yıl içinde ne gibi adımlar atılmış? Hangi işler bir çıkmaza girmiş, başarılar nasıl sağlanmış, çöküntü radyonun hangi bölümlerinde görülmüştü? Bu soruların cevaplarını vermek için radyonun bugünkü durumunu ele almak yerinde olur.

Gerçekten Ankara Radyosu bugün programlar bakımından feci bir durumdadır. Günlük programa şöyle bir göz atınca Türk Müziğinin peşinden Batı Müziği, Batı Müziğinin peşinden Türk Müziğinin geldiği derhal göze çarpmaktadır. Radyo sadece bant ve plâkla beslenen bir müzik kutusu olmuştur. Programları bulunmayan bir radyonun bu hale düşmesinden kimi sorumlu tutmak gerekmektedir? Radyonun idarecilerini mi? Yoksa eski Basın- Yayın ve Turizm Bakanlığı ilgililerini mi? Yahut ta bütün bunlardan başka Ankara Radyosu ile ilgisi olmayan başka sebepler mi vardır? Bir takım imkânsızlıkların, radyo dışındaki sebeplerin bugün adı geçen radyonun program bakımından kısır kalmasına sebep olduğu muhakkaktır. Ama acaba bu yeteri! bit mazeret midir?

Ankara Radyosunun programlarının geçen yıl içinde ortadan kaybolmasının sebeplerinin başında radyodaki kliklerin işten daha çok at koşturmasından ileri gelmiştir. Bugün artık müzminleşmiş ve herkesi bıktırmış olan klik hikâyelerinden biri geçen kışın ortalarında Ankara Radyosu Müdürünün Amerikadan dönmesiyle başlamıştır. Radyo Müdürü bir davet üzerine Amerikaya gönderilmişti. Dört ay sonra dönüşünde eski vazifesi kendisine sebensiz olarak verilmedi. Gerçi müdür - Mahmut T. Öngören - seyyahatine aynı vazifeye devam etmek üzere gönderilmişti. Fakat Öngören dönüsünde her hangi bir elemenin mesleğe verdiği önem ve sevginin hesaba katılmadığı. İhtisasa, ve o güne kadar yapılan çalışmalara önem verilmediği hakikati ile karşılaştı. Amerikaya giden radyocu, söylediğine göre, basına böyle bir şev geleceğini tahmin etmişti. Bütün bunlar biliniyordu ve böylele olması kimseyi şaşırtmadı..

Henüz olgunlaşmamış bir çalışma hayatının hüküm sürdüğü bir düzenin yıllardanberi bir türlü kurulamadığı, işler gibi şahısların da birbirine karıştırıldığı ve harcandığı Ankara Radyosunda böyle bir vakanın cereyan etmesi kadar normal birşey olamaz. Fakat bütün bunlardan dolayı radyo dinleyicisine kifayetsiz yayınlar dinletmenin sebebi var mıdır? Bir kimsenin yerinden olması veya bir haksızlığa uğraması dinleyiciyi ne kadar ilgilendirebilir? Her hangi bir mevki gibi radyo müdürlüğü de hiç kimsenin malı değildir. Hiç bir kimse, hiç bir koltukta ebediyete kadar oturamaz. Bir haksızlık ta olsa en sonunda bundan dinleyicinin rahatsız olmasına hiç lüzum yoktur. Fakat kim yerinden oynatılırsa oynatılsın, kim klik kurmak için çalışırsa çalışsın. Ankara Radyosunun içindeki durum ne olursa olsun önemli olan bir tek nokta vardır: O da Ankara Radyosunun hiç değilse bazı bakamlardan dinleyicisini tatmin etmesidir.

Türkiye yeni kurulmakta olan bir memlekettir. Çeşitli siyasi, iktisadi ve sosyal problemleri vardır. Bu karışıklık sırasında memlekette birlik yaratacak bir düzen kurulmasında çalışacak, halkı her bakımdan eğitecek radyoya, hele Ankara Radyosuna çok önemli görevler düşmektedir. Bütün bunlar bugün unutulmuş bile olsa, hiç değilse radyonun, dinleyicisine haberleri mümkün olduğu kadar çabuk vermesi, bir iki eğlence programı ile yorgun argın evine geleni oyalaması ve basit iki üç kültür yayını yapması gerekirdi. Fakat kaprislerin ön plâna çıkmasına göz yumulması, şahısların menfaatlerini Korumak için bir takım prensiplerin ortadan kaldırılması radyoyu idare etmekten ve programlardan daha ağır basmıştır. Üstelik radyonun idarecileri genç nesildendir. Örümcek tutmuş eski kafalar çoktan ortadan çekilmiş ve meydan taze fikirlere, dine dimağlara kalmıştır. Fakat mücadeleci olması gereken, yenilikler getirmesi ümit edilen, sağlam ideallere sahip olduğu düşünülen kuşakların küçük hesaplar peşinde koşmayı, kendilerine bir yer hazırlamak için bazı defterleri ayaklar altına almayı tercih etmesi hiç te hoş değildir. Mesela geride bırakılan yıl ortalarında büyük sözlerle girişilen radyoya baskıyı önleme mücadelesinde önemli şahıslardan birinin yaptığı müracaat kesinlikle reddedilmiştir. Fakat aynı önemli şahıs daha yüksek bir mevkiye gelince aynı müracaatını tekrarlamış ve bu sefer müracatı reddeden radyo görevlisi sallantıda olan yerini sağlamlaştırmak gayesiyle bu müracaatın Devlet Radyosundan duyurulmasını sağlayacak kadar prensiplerinden ve radyoculuk , kurallarından vaz geçmiştir. Bu küçük olayda mazeret olarak ileri sürülebilecek elbette bir iki sebep bulunabilirdi. Fakat radyonun bir takım yeniliklere doğru gitmesi beklenirken ve bu yeniliklerden çoğunun elde olmayan imkânsızlıklardan ötürü yapılamayacağı kabul edilirken Ankara Radyosunun hiç olmazsa geriye dönmemesi eski kara günleri aratmaması gerekirdi.

Mahmut T. Öngören
Bir felaketzede

Gerilikler zinciri

Ankara Radyosu son bir yıl içinde yalnız program bakımından gerilememiştir. Radyo içinde disiplin kurulamamış, gerek programlarla gerekse idari işlerle ilgili hususlarda verilen yanlış kararlarla şahısların birbirine düşmesine, hakların çiğnenmesine yol açılmıştır. Gerçi bir düzen radyonun içine hiçbir zaman girememiştir ve eski mevzuat, eski kaidelerle bugünkü idarecilerin de bir başarıya ulaşmasını beklemek cidden büyük bir haksızlık olur Fakat, radyovu radvoculuktan uzaklaştıran davranışlardan kaçınmak, göz önündeki imkânsızlıklara rağmen halledilmesi mümkün meseleleri ele almak, personelin dertlerinin ve çiğnenen haklarının üzerine eğilmek ve kurucu yenileyici bazı yolları seçmek varken bir takım küçük hesapların peşinde koşarak Ankara Radyosunu görevini yapamayacak hale getirmek kimsenin hakkı değildir.'.'

Geride bıraktığımız yılın ortalarında radyo yeni bir program devresine girerken bir yönetmeliğin tertiplendiği, haberlerin radyo tarafından en iyi şekilde hazırlanacağı, eleman yetiştirileceği, yeni bir kararnamenin kaleme alınacağı açıklanmıştı. Bütün bu teşebbüsler, yine radyoculukla ilgisi olmayan meselelerle uğraşıldığı için çok kısa zamanda sabun köpüğü gibi sönmüş ve bir zamanlar Ankara Radyosunun iftihar ettiği arı dildeki öncülüğü bile ilgisizlikten ötürü kaybolmuştur. Yine geçen yıl içinde radyo birbiri arkasına affedilmeyecek hatalar yapmıştı. Bu hataların küçükleri de bu yaz içinde günde iki üç tane olmak üzere kendilerini daimi surette göstermeye devam etmektedir." Bütün hatalara mazeret olarak da maaşların, eleman sayısının yetersizliği, mevzuatın eskiliği, tahsisat ve tesisat sıkması gösterilmiştir. Bütün bunlar elbetteki kuvvetli sebeplerdir. Fakat radyonun bir türlü düzene girememesini, program yapamamasını ve her gün çeşitli hatalara yol açmasını bu sebeplerle mi kapamak gerekir? Acaba küçük hesaplardan, kilslere girmekten, adam kayırmaktan vaz geçilse bugün Ankara Radyosundakl ekip daha iyi vazife yapamaz mı? Bu sorunun cevabı elbette müsbettir. Fakat bu müsbet cevabı gerçekleştirmek için talihsiz Ankara Radyosunun daha çok şeyler öğreneceği anlaşılmaktadır.

Umulan ve bulanan

Bütün bunlardan anlaşılmaktadır ki Radyoların durumu hiç de memnuniyet verici değildir. Üstelik Basın Yayın teşkilâtının basında da enerji dolu bir Bakan bulunmaktadır. Ama Ardıçoğlunun iyi niyetinin işleri düzeltmeğe kâfi gelmeyeceği muhakkaktır.

Yapılacak olan şudur: Evvela Radyo Dairesinin başına Divan Edebiyatı meraklısı bir zat değil, radyodan anlar bir adam getirilmelidir. Radyoculuk artık bir ihtisas koludur ve idare-i maslahat siyaseti ile modern radyo idare edilemez. Sonra Radyo programlan bir düzene sokulmalı bunun için de radyo içinde sıkı bir revizyona geçilmelidir Eleman varken onları bir takım küçük hesaplarla harcamanın adına iyi idare denilmesi devri çoktan geçmiştir.

Bu sütûnlarda bu konuda çok söz edilmiş fakat sadre şifa bir tedbir görülememiştir. Aksine Ticaret Bakanının adım yanlış okuyan spiker, program ları zevksiz sunan programcı ve işler rl bir türlü bilmeyen idareci saltanatı alabildiğine at koşturmaktadır.

Koruğun beklemekle helva olduğu görülmemiştir.

Kadın

Politikacı kadınlar

Orta boylu, sarışın, emprime pardösülü genç kadın Bulvar Palastan içeriye girer girmez, birkaç erkek ona doğru yöneldiler ve telâşla,

"—Aman neredesiniz?" diye atıldılar. Sonra :

" — Paşa size yanında yer ayırdı, siz gelmeden yemeğine başlamıyor" dediler. Sarışın genç kadın kıpkırmızı olmuştu, kalabalık yemek Balonunu telaş içinde katetti, Paşanın yanında kendisine ayrılan yere oturdu.

Paşa, İsmet Paşa idi. Genç kadın ise, bu yıl Sıkı Yönetim yüzünden yalnızca bir aile toplantısı şeklinde yapılan CHP. İl başkanları toplantısına Balıkesir ilçesi tarafından, il başkanı yanında, temsilci olarak gönderilen Yurdusev Arığdı ve sabahki partililer toplantısında, mahalli seçimler için yaptığı konuşma, koyduğu teşhisler ile büyük ilgi uyandırmıştı...

İsmet İnönü Türkiyede demokrasinin yerleşmesinde kadınların, önemli bir rol oynayacaklarına inanmış bir lider olarak, konuşmadan çok memnun kalmış ve Bulvar Palastaki öğle yemeğinde bir tarafına C.H.P Merkez Yönetim Kurulu üyesi Zarife Koçağı, bir tarafına da Yurdusev Arığı alarak yemek süresince, onlarla çeşitli memleket meseleleri üzerinde sohbet etmişti.

İki önemli konu : Politika ve çocuk

Yurdusev Arığ Ankarada üç gün içinde, sık sık Balıkesiri telefonda aradı ve eşiyle konuşarak, çocukların durumunu öğrendi, uzaktan onların İhtiyaçlarına cevap vermeye çalıştı. Yurdusev Arığ evlidir ve birisi 6 diğeri 7 yaşında iki çocuğun annesidir. 1954—1955 te Kız Teknik Öğretmen Okulundan mezun olan Yurdusev Arığ o zamandan beri politikayla ve sosyal faaliyetlerle meşguldür. Sosyal faaliyetler arasında onu ilgilendiren başlıca konu "çocuğun sokaktan kurtarılması ve faydalı meşgalelere yöneltilmesi" dir. İnancına göre; Memleketin geleceği zaten bu iki şeye bağlıdır: Politika ve çocuk. Eğer iyi bir politika sayesinde bu memlekette gerçek Atatürkçülük, insan haklarına ve hukuk devleti nizamına uygun bir demokratik rejim köklü olarak yerleşir ve çocuk da lâyık olduğu değeri görerek, iyi bir vatandaş olarak yetiştirilirce, gelecek garanti edilmiş demektir. Yurdusev Arığ bu iki şeyin tahakkuku için evinde ve dışarda, aynı inançla çalışmaktadır. Kendisi C. H. P. Balıkesir İl kadın-kolu başkanıdır. Bu defa İl Yönetim Kurulunun bütün parti organları ve bütün ilçe yönetim kurulları ile beraber yaptığı toplantıda başka adaylar arasından, temsilci olarak seçilmiştir.

"Kadın yaradılış itibariyle siyasidir"

Yurdusev Arığ kadının politik hayata atılmasında memleket için büyük fayda olduğunu söylemektedir. Kadın yaradılışı gereğince, zaten siyasidir. Yüz yıllar boyunca evini idare etmiş ve siyaseti "ev mektebinde" öğrenmiştir. Özellikle memleketimizde, kadın, erkeğin giremediği politik tesir sahasına sahiptir. Yumuşaktır, sezme, duyma kabiliyeti fazladır, politik meseleleri o kadar etkiliyen günlük olayların, ekonomik, sosyal davaların tan; içinde yaşamaktadır. En iyi politika

Yurdusev Arığ
Vazife başında kadın

sahası ev ziyaretleri ve ev sohbetleridir. Bu sahada kadın büyük bir kuvvettir. Ancak bu politika, elbetteki bir "iyi prensipler" dürüstlük ve memleketseverlik politikası olmalıdır. Dedikodu, nifak sokma, memleketin aleyhine faaliyet halk arasında ancak çok kısa bir süre için başarı kazanmaktadır. Yurdusev Arığ, devrimci bir parti olan C.H.P. nin temel prensiplerinin kadının parti çalışmasını bu çok olumlu yola ittiğini ve onun çalışmalarını kolaylaştırdığım söylemektedir. Amaç, memleket hayrına iyi prensiplerin verleştirilmesi, vatandaşın uyarılması, eğitilmesi, insan haklarına, uzun vadeli bir ekonomik politikaya, uygarlığa kavuşturulmasıdır. Bu prensipleri, günlük olaylara bağlıyarak yaşar hale getirmek ise, kadının yaradılıştan sahip olduğu bir siyasi ön sezi ile, çok kolaylaşmaktadır.

Mahalli liderler

Yurdusev Arığ ilçelerimizin, belki tahsil görmemiş fakat uyanık, aydın, memleket sever kadın melerlerle dolu olduğunu müşahede etmiştir. Bunlar, çevrelerinde söz sahibidirler, çevrelerini etkiliyebilmektedirler. Yapılacak şey, bunlara çalışma malzemesi vermek ve memleket İçin bunlardan faydalanma yolunu aramaktır. Memlekette ne işler yapılmaktadır? Ekmek neden pahalılaşmıştır? Zeytinyağ bu yıl da ihraç edilecek midir? Memleketin bundan faydası nedir? Müstahsilin faydası nedir? Sosyal sigortalardan nasıl faydalanacağız? Köy yollarının daha sağlam yapılması yolundaki çalışmalar ne merkezdedir re bu neden lüzumludur, köy içme sulan hakkında hükümet ne düşünmekte-

Ahiretlik Kızlar

Jale CANDAN

Bir toplumun uygarlık seviyesi herşeyden önce o toplumda kişiye verilen önemle ve insan hakları ile ölçülür. En kolay ezilen kişiler çocuklar, bu bakımdan en fazla ilgiye muhtaçtırlar.

Toplumumuz için, yüz kızartıcı bir vakıa "Ahiretlik Kız" müessesesinin halen, en seçkin bildiğimiz çevrelerde bile, devam edebilmesidir. Hakikaten bugün hâlâ, en ileri büyük şehirlerimizde, evlerde, saçları değişik şekilde kesilmiş, değişik şekilde giydirilmiş, çocukla büyük arası, acayip zavallı küçük kızlara rastlıyoruz. Bunlar, çoğu zaman kendi yaşlarına, çok yakın yaşlarda çocuklara bakmakla mükelleftirler.. Bir mükellefiyetleri de o baktıkları çocuklar hesabına bol bol dayak yemektir.

Çok yanlış bir şekilde, evlatlık diye adlandırılan bu çocukları uzun boylu tarife lüzum var mıdır bilmiyorum. Yüzlerce, binlerce çocuğun içinde, bir bakışta onları ayırt edebilirsiniz. İnsanoğlunun en çok neye ihtiyacı olduğunu anlamak için bu çocukların yüzlerine bakmak yeter. İyi gıda da alsalar, - iyi gıda aldıkları bazen doğrudur -, bunlar açtırlar.. Kopup geldikleri yoksul toprakları, bu toprakları yiyerek karınlarını şişirdikleri günleri aramaktadırlar. Bu çocuklar biraz sevgi, biraz ilgi, biraz insanlığa açtırlar. Bu boşlukları doldurmak için buldukları tatmin şekilleri ise, gerçekten korkunç olmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 4. maddesi "Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz kölelik ve köle ticaretinin her şekli yasaktır" der.

Memleketimizde geleneksel ve göreneksel bir şekilde yerleşmiş olan ahiretlik müessesesini, köleliğin bir şekli olarak görmemeğe imkan varmıdır? Zaten Türk Medeni Kanununun, Türk Ceza Kanununun muhtelif maddelerine ve Anayasanın 42 nci maddesinin ruhuna göre Türkiyede "Ahiretlik Müessesesi" yasaktır. Bu maksatla çocuğu alan da veren de onu sömürmektedir ve suçludur. Ancak devlet, sokağa terkedilmiş her çocuğa elini uzatamadığı ve Medeni Kanunun 273 ve 274 üncü ma ide-lerinde vadettiği şekilde, korunmaya muhtaç çocuğa yardımcı olamadığı içindir ki, ceza! müeyyideleri, her zaman, uygulayamamadadır. Türkiyede yardıma muhtaç çocuklar davası, daha enerjik bir devlet politikası olarak ele alınmadıkça, mevcut birkaç yetiştirme yurdu, gönüllü dernek ve kanuni müeyyidelerle bu davayı kökünden halletmek elbette ki mümkün değildir.

Ancak bu konuda, etkili bir başka kuvvet de toplum baskısıdır. Devletin yapacağı işler için gerekli çalışmaları yaparken, bu yolda bir mücadeleye katılırken, bu toplum baskısını tahakkuk ettirmek, öyle zannediyorum ki, hepimize düşen bir borçtur. Zaten, toplumumuzda "Ahiretlik Kız" müessesesinin eskisi kadar rağbette olmamasını ve iyiye doğru gelişmesini, ceza kanununa değil "İnsan Hakları" fikrinin, insanlarımızda daha fazla yerleşmiş olmasına borçluyuz. Daha düne kadar zengin bir bey, karısının veya şık bir salon hammefendisinin, kapısında boğazı tokluğuna çalıştırdığı küçük "Evlâtlık Kız" ı ayağı çıplak, başı kabak, döverek ve söverek işe koşması çok tabii karşılanıyordu. Bugün aynı insafsızlığın, ayni rahatlıkla yapıldığını söylemek pek mümkün değilse de, bu müessesenin ortadan kalktığını iddia etmek te çok hayali olur.

Kumar masasında sabahlıyan bir ailenin, misafirlere hizmet için, 12 yaşında bir ahiretlik kızı bütün gece ayakta tuttuklarına şahit olan bir okuyucum, bana, "ne yapabiliriz" diye soruyor.

Tabii bunu kişi olarak halletmeye imkân yoktur. Mücadeleye girişmek için bir teşekküle, bir derneğe katılmak, söz sahibi kimseleri, yetkilileri etkilemek lâzımdır. Ama kişi olarak ta, birşey yapmak, bu çocukları herhangi bir şekilde sömürenleri ihtarlarla, toplumun baskısı altında bırakmak mümkündür. Süslü bir salon hanımefendisi, bu yüzden itibarının sarsıldığım görürse, mecburen insaflı olacaktır. Ahiretlik müessesesine iltifat etmek, çocuğu okutmadan eve başlayıp onu sömürmek toplumun ayıpladığı birşey elmalıdır. Unutmamalı ki kanunların uygulanması, biraz da toplum tarafından benimsenmelerine bağlıdır ve eğitim meselesidir.

dir? Çocuklarımızı nasıl okutacağız? gibi soruların ve günlük politik olayların izahı, bu liderlerin çalışma malzemesi olacaktır, bunları beklemektedirler.

Sosyal hayat

Yurdusev Arığ sosyal hayatımızı düzenleyici tedbirler alınırken, memleketin bünyesinin dikkat nazarına alınmasını istemektedir. Meselâ çırak çocuklar için ustalardan alınan sigorta primleri, hiç şüphe yok ki, çıraklık müessesesinin bir garantisidir. Ancak bunun, bazı şartlan olmalı ve maddi imkânı az olan çocuğun, bedava olarak, sırf bir sanat edinmek için bir usta yanında, bir süre çalışmasına bir engel teşkil etmemelidir. Fazla prim ödemek istemiyen ustalar, bu şekilde, sanat öğrettikleri çocukları, tasfiye etme yoluna gitmekte, bu çocukların aylak şekilde sokaklara dökülmesine yok açmaktadırlar. Bunun, muhtelif yollardan çaresini düşünmek lâzımdır. Yurdusev Arığ, bu mevsim. Balıkesirde Yardımsevenlerin giriştiği bir faaliyeti de överek anlatmakta ve çocuklara hergün çocuk filmleri gösteren ve onları sokaktan toplıyarak, faydalı telkinlerde bulunan bu teşekkülün kazandığı başarıyı misal vererek, kadın derneklerinin yaz aylarında, bütün faaliyetlerini sokakta kalan çocuğa tek sif etmelerini, onlara faydalı meşgaleler bulmalarını istemektedir.

Moda

Kovboy tarzı giyim

Önümüzdeki mevsim içinde, özellikle genç kızlar arasında, büyük rağbet görecek olan moda kovboy gömleklerinden, kovboy ceketlerinden ilham alan fakat mübalağaya kaçmıyan, spor ile romantik giyimi birbirine karıştıran bir tarz giyim olacaktır. Sayfiye yerlerinde dar pantalonlar ve şehir içinde dar eteklerle giyilecek olan kovboy, gömlekleri özellikle beyaz fon üzerine siyah desenli ucuz basmalardan yapılmaktadır. Bunların kapaklı, düğmeli cepleri, önde, ilik yerinde "pat" ları vardır. Düz kumaşlardan yapılmış gömleklerde ise bazen bu patan iki tarafından çıkan pliseler veya etek ucundaki bir sıra İrice plise, bir volan bu spor kıyafete hoş bir yumuşaklık vermektedir. Bazı düz kumaştan yapılmış gömlekler çiçekli, şal örneği kumaştan yapılmış bir yaka ve kol kapakları ile süslenmiştir. Bazı gömleklerin ön kısmında çiçekli bir kısım vardır..

Eski Montgomeri ceketleri hatırlatan, daha uzunca düşen poplin ceketler ise şık eşarplarla, genç kızların 1 numaralı sokak kıyafeti olacaktır. Kovboy bluzları, üzerinden giyilen kovboy boleroları ve önden düğmeli, yumuşak bir yünlüden veya dökük bir kumaştan yapılmış yakasız, etek üzerine düşen ve şık bir kemerle sıkılan tünikbluzlar da çok modadır. Bolerolar daha çok deriden, süedden siyah olarak kullanılmaktadır, başka süsleri de yoktur. Kemerler ise, taşla, inci ve boncukla süslüdür.

S İ N E M A

Filmcilik

İkinci Listenin Sonu

Norman Taurog'lar, Vincente Mineilli'ler, Cecil B. De Mille'ler ve wil liam Wyler' lerden sonra, Fitaşın 1963-64 listesinde birdenbire ve beklenmedik bir şekilde iyi filmler ve iyi rejisörler yer alıyor. "Diary of Anne Frank — An Frank'ın Hatıra Defteri" ile George Stevens, "Lolita ile Stanley Kubrick, "L'eclipse - Batan güneş" ile Michelangelo Antonioni, "La vie privees-Gizli Hayat" ile Louis Maile ve hatta" Psyhco - Sapık" ile Alfred Hitchcock ve Mark Robson'un "Inn of the Sixth Happiness - Sürgün Yolu" bunlar arasındadır. Eski, orta v? yeni duşaktan her rejisörün filminin girdiği bu yeni listede, yeni ve adını ilk olarak "The Bridge to the Sun-Güneşe Köprü" de göreceğimiz Etienne Parrier da vardır. "Güneşe Köprü" den sonra geri kalanların içlerinden yalnız ikisi, Mark Robson'un "Sürçün Yolu" ve Georgf Stevens'in "An Frankın Hatıra Defteri" konularını savaştan alan filmlerdir. Kubrick, Antonioni ve Louis Maile ortak ve evrensel bir konuyu, kadın ve kadının iç dünyasın işlemektedirler. Listenin içinde tek değişik tür -rejisörüne göre hiç değişmiyen bir tür - Hitchock'un "Psyhco - Sapık" ıdır ve "Sapık" da Hitchcock, bilinen suspence kalıplarının dışına çıkarak, daha çok psikolojik davranışlar üzerine bina ettiği bu yeni filminde filmografisinin en başarılı örneğini vermektedir.

Gençlerin Filmleri

Listenin en genç rejisörleri, Etienne Perler, Louis Maile ve Stanley Kurrick'tir. Birinci ve üçüncü Amerikalılar uluslararası film festivallerinde ülkelerini temsil etmiş; Kubrick. sinemadaki yerini çoktan sağlamlaştırmış. Perier ite ilk filmi "Güneşe Köprü" ile güvenilir bir rejisörü olduğunu ortaya kovmuştur

"Güneşe Köprü", bir Japon erkeği ile bir Amerikalı kadının savaş içindeki serüvenini anlatmaktadır. Periler, çağdaşları ve yaşıtları gibi savaşı bütün açıklığı ile vermekte ve Amerikan sansüründen kaçırabildiği kadar da savaşa karşı çıkmaktadır.

Bu yıl "Spartacus" ile birlikte ikinci olarak "Lolita" sını da seyredeceğimiz Stanley Kubrick, 1960 sonrası Amerikan sinemasının en gözde genç kuşak rejisörüdür. Ayni yıl içinde göreceğimiz iki Kubrick filminden - "Spartacus"e bakarak - biraz daha zayıfça olan "Lolita", çevrildiği yılın best-selleri olan Nabakovun ayni adlı romanından sinemaya alınmıştı-. Baş rollerinde Sue Lyon, James Mason ve Shelley winters oynamaktadır. Nabakov, romanında yeni ergenlik çağına girmekte olan bir genç kızla artık yaşlanmış ve cinsel hayatı sona ermekte olan bir erkeğin karşılıklı serüvenlerini ele almaktadır. Kubrick, bu konuyu Nabakovun anlattığından daha cüretli bir şekilde işlemekte ve sansür engellerinin -Hollywoodlu sansür engellerinin tabii - çok üstüne çıkmaktadır, Yalnız bu üste çıkış ve cüret, Kubrick'in önceki filmleri -örneğin "The Killing- Kanundan Kaçılmaz". "The Paths of Glory - Zafer Yolları" veya "Spartacus"- ayarı özlü ve söyleyeceği sözü olan filmlerinden sayılmamalıdır.

"Sessiz Dünya" da Yves Cousteau'nun yardımcılığı ile sinemaya bakayan ve "Yeni Dalga" rejisörleri arasında önemli bir yer edinen genç Louis Maile "Dar Ağacı Asansörü" ile ilk olarak seyircimizin karşısına çıkmış ve beğenilmişti. Ara filmlerinden hemen hemen hiç birinin getirtici şirketlerce listelere konulmadığı Malle'in "La vie privees - Gizli Hayat"ı en son filmidir. Baş rollerinde iki iyi oyuncu, Brigitte Bardot ile Marcello Mastroianni oynamaktadır ve "Gizli Hayat" - gerçekte "Özel Hayat" - bir sinema oyuncusunun - Brigitte Bardot'nun - özel hayat hikâyesini beyaz perdeye aktarmaktadır. Maile, bu işlediği konuda "Yeni Dalga"nın belirli özelliklerinin dışına çıkmadığı gibi, İtalyan Yeni Gerçekçiliğinden de yararlanır. Bir sinema yıldızının, yıldızlığa çıkan basamakları nasıl bir çekişme içinde tırmandığını, nelere katlanıp nelerden fedakârlık ettiğini, sonradan halkın malı olunca nasıl kendi hayatını yaşayamadığını hem gerçek ve hem de eleştirici bir dille hikâye etmektedir.

Robson'dan Sonrakiler

Eski usta Mark Robson'un film "The Inn of the Sixth Happiness - Sürgün Yolu" - Oyuncuları: İngrid Bergman, Curt Jurgens ve Robert Donat-ise, bir misyonerlik hikâyesidir ve ağır bir havayı sürdürmektedir. Olay Çinde geçer. İyi bir oyuncu kadrosuna rağmen "Sürgün Yolu". Robson'dan beklenen bir film değildir.

Bu yılın sinema mevsiminde seyredeceğimiz en güçlü savaşa karşı film, George Stevens'in, tiyatrosu bütün dünyada yankılar yapıp büyük ilgi uyandıran "Diary of Anne Frank - An Frankın Hatıra Defteri" dir. Hollandalı bir yahudi ailenin Arazi mezaliminden kaçarak bir tavan

arasında geçirdiği bunalımlı günlerin hikâyesi olan "An Frankın Hatıra Defteri", Stevens'in üzerinde titizlide durup işlediği ve filmografisindeki iyi filmler arasında yer alan bir filmdir. Oyuncuları Milly Perkins, Shelley Winters ve Joseph Schildkraud'tur.

Stevens'ten sonraki büyük usta Antonioni'dir ve yurdumuzda "Le Amiche - Kadınlar Arasında" dan sonra gösterilme sırası bu yıl gelen "La Notte - Gece "ve son filmi "L'eclipse - Batan Güneş"dir. Antonioni, her iki filminde de kadını ve kadının iç ve dış dünyasını ele alıp işlemekte ve erken üzerindeki etkilerini incelemektedir. "Batan Güneş" te, Antonioni'ye göre, yaşadığımız yüzyıl, erkeği tabiattan ve insanlığından uzaklaştırma, iş hayatı ve yaşama çabası onu bir çeşit makine haline getirmiştir. Bu oluş, ayni zamanda erkekle kadının da arasını açmış ve dünyalarını bölüştürmüştür. Antonioni, "Batan Güneş" te bu iki dünyanın insanını derinlemesine gün ışığına çıkarmaya çalışmaktadır.

Suspence filmlerinin tek ustası Hitchcock ise, kendi türü içinde değişik bir konuyla, "Sapık"la listede yerini alıyor, üç ruhlu bir insanın sapıklığını ve işlediği cinayetlerini konu edinen "Sapık", Hitchcock kadar iyi oyuncusu Anthony Perkins'in filmidir ve yılın en başarılı suspence filini olmaya -büyük bir rahatlıkla - adaydır.

Sanatkârlar

Bir hikâyenin sonu

Bu haftanın başında Salı günü Şişli Camiinin taş avlusu Türk sinemasının irili ufaklı şöhretleriyle tıklım tıklım doluydu. Başları rengârenk eşarplarla örtülü, solgun yüzlü kadın yıldızlar, gözleri inci gibi yaş dolu jönler, bıyıkları ağızlarından aşağı sarkan sinemanın kötü adamlar ve bir de Türk sinemasının vefalı seyircileri musalla taşı üzerindeki yeşil çuha örtülü tabutun etrafına toplanmışlardı. Türk sinema mensupları yıl içinde ikinci defa olarak toplu bir halde Şişli Camiinde bir araya gelmişlerdi. Her ikisinin sebebi de alkol yüzünden aralarından ayrılan arkadaşlarına yapacakları son vazifeydi. Kış ortalarında genç denebilecek yaşta vefat eden Salih Tozandan sonra Türk sinemasının ünlü komedyeni Suphi Kaner de fazla alkol almanın neticesi hayata gözlerini yummuştu. Ancak ne var ki Suphi Kaner eceliyle değil, kendi elleriyle hayatına son vermişti. İster ecel, ister intihar olsun her iki değerli sanatkârı da aramızdan ayıran yegâne sebep alkoldür.

Bundan yirmi gün kadar önce Suphi Kanerin ismi birdenbire gazete sütunlarında görüldü. Gazetelerin verdiği haber şuydu: Suphi Kaner Prodüktörler Cemiyeti tarafından bir daha film çevirtmemek üzere boykot ediliyordu. Boykotun sebebi de Suphi Kanerin film şirketliyle mukavele imzalayıp bir miktar da para aldığı ha'de müteaddit ikazlara rağmen çalışmalara gelmeyip işin aksamasına ve film âmilinin zarara uğramasına sebep olmasıydı. Bu haberden sonra gazeteler ve sinema dergileri Suphi Kanerie günlerce meşgul oldular. Suphi Kaner gazetecilere ve dostlarına:

"— Yılmayacağım. Ben hayatımı sıfırdan yaptım, tekrar sıfırdan başlarım." diyordu. Ancak inanılmaz bir inatla Prodüktörler Cemiyeti ve mukavele ile bağlı bulunduğu prodüktörle anlaşmaya bir türlü yanaşmıyordu. Halbuki Prodüktörler Cemiyeti Başkam Murat Köseoğlu müteaddit defalar sinemanın sevimli komedyenine haber yollamış ve hattâ prodüktörlere boykot kararım bildiren tamimi yayınlamadan önce üç kere konuşmak üzere çağırtmıştı. Ancak şu anda rüzgârlı Zincirlikuyu tepesinde ebedî uykusunu uyuyan Kaner, nedense bunların hiç birine iltifat etmemişti. Tebliğ yayınlandıktan sonra da gerek yapılan neşriyatla ve gerekse araya giren bazı dostlar vasıtasıyla sanatkâr ile prodüktörlerin arası bulunmağa çalışılmıştı.

Ancak bu teşebbüslerin hiç biri bir netice vermemişti. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse Prodüktörler Cemiyetini bu sert kararında feci neticeye rağmen haksız bulmak pek elden gelmiyordu. Çevireceği film için prodüktör para döküyor, işi hazırlıyor, artistlerle mukaveleleri imzalıyor, filmin çevrilmesine geçmek istiyor fakat mukaveleyi imzalayan artist çalışmaya gelmeyince bütün emekler ve paralar boşa gidiyordu. Çünkü filmcilik baş artistinden figüranına, teknik elemanına ve işçisine kadar kollektif bir çalışmanın eseriydi. Ufacık bir eksiklik bütün çalışmaların birden kesilmesine ve dolayısıyla prodüktörün zarara uğramasına sebebiyet veriyordu, Aktör veya aktris gelmeyince filmin çevrilmesi kalıyor, teknik elemanı, figüranı ve filmin diğer unsurları muattal kalmış oluyordu. Maalesef Türk sinemasında bu gibi hadiselere yol açan aktris ve aktör fazlasıyla mevcuttu.

Ölüm en kolay yol

Suphi Kaneri'i intihara sürükleyen başlıca sebep Prodüktörler Cemiyeti nln boykotu ise, bu boykota sebebiyet veren hadiseleri yaratan da Kanerin iç huzursuzluğu ve ailesiyle olan geçimsizliğiydi. Nitekim Türk filmlerinin iyi kalpli komedyeni bir müddetten beri ailesiyle şiddetli bir geçimsizliğin içindeydi. Hassas bir bünyeye sahip olan Kaner'i işinde çıkan aksilikler ve eşiy-

le plan geçimsizliği büyük bir buhrana götürmüştü. İçkiyi her zamankinden daha fazlalaştırmış, ne yaptığını bilmez bir hale gelmişti.

Önceki haftanın sonu, Cumartesi günü Suphi Kaner Türk sinemasının Hollywood'u demek olan Yeşil Çam sokağına gelmişti. Orada hep tanıdık, aşina simalarla karşılaştı ve selamlaşma Elinde Prodüktörler Cemiyetinin, hakkında yayınladığı tâmim vardı. Bu sırada senarist ve aktör Afif Yesariye rastladı. Kaner çok sevdiği ve ağabey. gibi hürmet ettiği Afif Yesariye ayak üzeri dertlerinden bahsetmeğe başladı. Onun bitkin ve perişan halini gören Afif arkadaşım sokakta bırakmak istemedi ve bir değişiklik olur ümidiyle Kasımpaşa Bahariye caddesindeki 181 numaralı evine götürdü. Afifin mütevazi evinde eşi ve Yaşar adındaki, bir dostlarıyla birlikte akşam yemeği yenildi ve mutaden içildi. Afif Yesari bedbaht arkadaşını moralman kuvvetlendirmeğe çalışıyor, ona telkinlerde bulunuyordu. Kaner bunları büyük bir metanetle dinledi ve Yesariye hak verir göründü. Ancak sonradan anlaşıldığına göre Suphi Kaner arkadaşının moral takviyesini dinlerken çoktan intihara karar vermiş ve gereken hazırlığı yapmıştı. Saat 23'ü gösterdiği sırada sofradan kalktı ve ev sahibine:

"— Beni sakın yarın saat 12'den önce kaldırmayın, çok yorgunum, dinleneceğim ve işe de gideceğim" dedi. İçkiyi erkenden bırakıp yatmağa ve dinlenmeğe gitmesi Afif Yesari'yi memnun etmişti. Fakat ne yazık ki Suphi Kaner dinlenmeğe değil, ölüme gidiyordu. Kaner yatacağı odanın kapısını kapatıp yalnız kalınca cebinden Nembutal tüpünü çıkardı ve içinden 17 hapı alarak üst üste içti. Sonra derin ve ölüme giden bir uykuya daldı.

Acı haber

Pazar günü hiç bir şeyden habersiz olan ev sahibi saat 12'de arkadaşım uyandırmak üzere odasına gitti. Karşılaştığı manzara gerçekten dehşet vericiydi. Suphi Kaner ağzı köpükler içinde, hareketsiz yatıyordu. Afif Yesari hemen vaziyeti kavradı, bir cankurtaranla talihsiz arkadaşını Beyoğlu Belediye hastahanesine götürdü. Hastahanede yapılan tedaviler, gösterilen gayretler neticesiz kaldı. Bir aksi tesadüf de Kanerin kanının eşi ender bulunan o grupundan olmasıydı. Bütün kan merkezleri arandı ve nihayet Beyoğlu ilk Yardım Hastahanesinde bir kilo O grubunda kan bulunabildi. Ancak vakit çok geçti. Bulunan kan ölümün eşiğine gelmiş Suphi Kaneri kurtaramadı. Ünlü komedyen ebediyete intikal etti.

Prodüktörle olan ihtilâfı yüzünden kapıldığı sinir buhranım müteakip intihar eden Marliyn Monroe'dan sonra hemen hemen aynı sebepler yüzünden İntihar eden Suphi Kanerin ölümü de Türk efkârı umumiyesinde geniş yankılar uyandırdı. Suphi Kanerin ilgi çekici bir hayat hikâyesi vardır: 28 yaşında ölen aktör, sinemayla ilk münasebetini 10 yaşında sinema salonlarında fındık, fıstık satmak suretiyle kurmuştu. Sinema salonlarının küçük fındık, fıstık satıcısı perdede oynayan aktörleri büyük bir hayranlıkla seyreder ve onlar gibi olacağı günleri hayal edip dururdu. Sinema sahasında çalışmağı aklına koyan küçük Suphi, sinema salonlarından bu mesleğin içine giremeyeceğini anlayınca bir müddet' film şirketlerinin ayak işyerinde çalıştı. Aktörlerin, aktristlerin hizmetlerim gördü. Daha sonra figürasyon kadrolarında yer aldı. Artık onun sinemayla her şeyi birleşmişti. Bir gün filmciler onun Allah vergisi kabiliyetini keşfettiler ve Türk sinemasının meş hur komik artisti Suphi, beyaz perdede uzun rollerde görülmeğe başladı. Bir iki derken Kaner 110 film çevirdi., Ancak bütün Türk sinema severlerini saran şöhretiyle birlikte Kanerin kaderini değiştirecek olaylar da başladı. Çok içki içiyor, muntazam bir hayattan kaçıyordu. Dört yıl önce eşi Enderle evlenmesi ve ondan doğan ikiz çocukları hiç bir şeyi değiştirmemişti. Geçtiğimiz kış Kanerin en buhranlı zamanıydı. Gece klüplerinde hâdiseler çıkarıyor, ağlıyor, duvarlara yumruk atıyordu. Hattâ bir gece Mis sokağındaki klüplerden birinin duvarına yazılı Ümit Yaşarın dörtlüğü sinirine dokunmuş ve saatlerce bu şiiri ağlayarak duvardan kazımıştı. Tabii ki evliliğe karşı bu -mesuliyetsiz hayat gün geçtikçe eşiyle arasını bozuyordu. Nitekim olaylar kısa zamanda gelişti ve maalesef talihsiz aktör kendini büyük bir boşluğun içinde buldu.

Kalite bakımından değil, fakat ticaret bakımından gün geçtikçe gelişen Türk sinemasının intikal devresinin kurbanı maalesef talihsiz Kaner olmuştur.

S P O R

Futbol

Türkiye ligi

Geride bıraktığımız haftanın Cumartesi ve Pazar günleri Milli Lig — yeni adıyla Türkiye Ligi — üç şehirde birden başladı ve üç büyük şehrin futbol meraklılarını hiç şüphesiz tatmin etti.

Bu yıl maçların getirdiği bir özellik her maçı seyirci ve oyuncu için ayrıca düşünmeğe değer kılmaktadır. İlk andan itibaren oyunlara böyle başlanmış ve maç buna yaraşan bir titizlik içinde oynanmıştır.

Geçen yıl 4 başarısız takım Milli Ligden düşmüş, programlan bozmak, aralıklardan içeri sızmak için bütün kapıları zorlamış fakat bir netice elde edememişti. Bu onlar için üzücü fakat futbolumuzun yarını için hayıra bir netice idi. O sebeple de Lig sadece 18 takımla oynanacaktı. İstanbuldan 8, İzmir ve Ankaradan 5'er takım fikstürde yer almaktaydılar. Özellik şu idi: Maçlar sonunda Türkiye Liginden son üç takım düşecek ve ikinci Ligin şampiyonu da otomatikman Türkiye Ligine yükselecekti. Bu işte şaka bulunmadığı ise, takımların 22den 18'e düşmesi ile sabitti. Gelecek 1964—65 yılı fikstüründe kalacak 16 takım arasında kalmak gayreti bu yıl maçlara ayrı bir çeşni verecektir.

Maçlar bu yılki haliyle dahi sonu gelmez bir maraton olmaktan çıkmış, medeni bir çehre almıştır. Geçen yılın çifte şampiyonu Galatasaray, milyonluk transferler takımı Fenerbahçe, yaralı Beşiktaş, her üçü de şampiyonluk için iddia sahibidirler ve her üç kulübün başkanı bu iddiayı açıklamakta bir sakınca görmedi. Ancak geride kalan 15 takımın da söylecekleri vardır ve son üçüncü olmak korkusu onları başa. güreşmeğe teşvik etmektedir.

İlk maçlar

Türkiye Liginin ilk maçları İstanbulda, İzmirde, Ankarada ismine yaraşan törenlerle başlamış ve neticeler daha şimdiden gelecek mücadelenin hayli çetin olacağını göstermiştir.

İstanbul — Türkiye Ligi maçlarına İstanbul Cumartesi günü iki maç ile başladı. İlk Feriköy — Beykoz maçı seyirciler için pek sevimli görünmedi. Bunun sebebi açıktı. İki takım da isteksiz ve tek puana avuç açmış bir hava içinde idiler. Öyle başladılar ve öyle bitirdiler. Hakem R. Ayakanın idare ettiği oyun da takımların özlediği gibi hiç sayısız beraberlikle sona erdi. Belki Beykoz için biraz daha ileri bir tempoya sahipti, demek mümkündü. Fakat bu büyük bir şey ifade etmiyecekti. Oyuncuları da başarılan bakımından ayırmak kabil değildi. Takımlar :

Feriköy : Necdet, Tuncer, Kaplan, İsmet, Ahmet, M. Ali, Rıdvan, Turgay, Mustafa, Suat, Reşat.

Beykoz : Sıtkı, İhsan, Nihat, Saim, Yordan, Cevdet, Özhan, Niyazi, Şirzat, Erol, Rıdvan.

Fenerbahçe — Beyoğluspor : Doğrusu istenirse bu maç da ilkinden daha güzel sayılamazdı. Biri milyonluk transferi ile kendinden emin oladursun, diğeri küme düşme korkusu içinde bir beraberlik için ne mümkünse — sade markaj değil tekme ve sertlik dahil — yaptı ve gene de bir puvan alamadan sahadan 2—0 lık bir mağlûbiyetle ayrıldı. Bu galibiyeti Fenerbahçe Şenol—Birol düosunun ayağından aldı. tik golü Birol birinci devrede, ikinci golü de Şenol ikinci devrede kaydettiler ve maç böyle bitti.

Takımlar, Fenerbahçe : Hazım, Özcan, İsmail, Ali İhsan, Osman, Şeref, Mustafa, Nedim, Şenol. Birol, Aydın.

Beyoğluspor: Sabri, Rifat, Corel, Marull, Avram, Deveci, İbrahim, Güngör, Dimitri, Erdoğan, Tamer.

İzmir — İzmirin İddialı takımı Göztepe Türkiye Liginde ilk rakibi Yeşil — Kırmızı takım karşısında umduğu büyük başarıyı elde edememişse de, gene de Hallim ilk devrede attığı gol ile sahadan 1—0 galip ayrılmasını bilmiştir. Karşıyaka ise şanslı bir gününde puan kaybetmiş olmasına rağmen büyük bir farkla yenilme üzüntüsünden kurtuldu. Göztepe bu kadrosu ve bu maçta gösterdiği oyunu ile gelecek bütün rakipleri için kolay bir lokma olmıyacaktır.

Takımlar : Göztepe : Nevzat, Ekrem, Çağlayan, İzzet, Seracettin, Nevzat, Nihat, Tuncer, Fevzi, Gürsel, Halil.

Karşıyaka : Akın, Erol, Erdoğan, Mustafa. Ahmet, Özcan, Ahmet, Cengiz, Vural. K. Erol, Gönen.

İkinci maçlar

Ankara — Sevimli bir törenle başlayan Ankara maçlarında ilk karşılaşmayı çok konuşulan transferleri ile hayli iddia sahibi olan PTT. ile Hacettepe yaptılar. İyi mücadele ettiler ve seyircilere heyecanlı anlar yaşattılar. Hacettepe kalecisinin başarılı oyununun bu heyecanda payı olduğunu söylemek lazımdır. Maçın ilk devresi. hele bu devrenin ilk yarısı denk bir oyun ile geçmiş ve hiç bir netice vermemişti. İkinci devre ise Hacet tepeliler nisbi bir baskı kurup önce Suphinin ayağı ile birinci, sonra da Halisin ayağı ile ikinci golü ve maçı kazandı.

Takımlar : Hacettepe: Fikret, Yılmaz, Selâhattin, Onursal, Aydın, Necdet, Tuncer, Suphi, Halis, K. Suphi, Erol.

PTT : Cavit, Tamer, Nihat, Yılmaz, Yusuf, Ömer, Adil, Abdullah, Altan, Ziya, Yüksel.

İstanbul — Türkiye Liginin ikinci maçlarının oynandığı Pazar gecesi şehir cereyanı İstanbul seyirci ve futbolcularına 20 dakikalık tatsız bir sürpriz yaptı. Gerçi tribünlerde yanan meşaleler ve sporsever İstanbulluların esprileri bu tatsızlığı hafifletiyordu ama maç gene de ikide birde kopan bir filme benzedi.

Maçta İstanbulspora 2—0 galip gelmesine rağmen Beşiktaş onbiri büyük bir başarı göstermiş sayılamaz. İlk devrede Beyoğlusporun ısrarlı müdafasına çatıp duraklamışlar ve neticeye ancak ikinci devrede Suatın ayağı ve sonra da —insana tuhaf geliyor ama— Ahmedin kafası ile ermişlerdir. Takımlar :

Beşiktaş : Necmi, Erkan, Fehmi, Yüksel, Sebahattin, Kaya, Coşkun, Suat, Güven, Ahmet, Rahmi.

İstanbulspor : Yılmaz, Kemal, Yalçın Ahmet, Güngör, Hasan, Sami, Kasaboğlu. Bilge. İhsan, Halûk.

Feriköy — Beyoğluspor karşılaşması ise beyoğlusporun gene bir beraberlik koparma için yaptığı çetin didişmeye rağmen 1-0 Feriköylülerln galibiyeti ile bitti. Maç mücadeleli, heyecanlı fakat kalite bakımından biraz düşük oldu. Bunlar ilk maçlardı sonrası elbetteki daha iyi olacaktı. Takımlar :

Feriköy : Necdet, Tuncer, Kaplan, İsmet. Ahmet, M. Ali, Rıfat, Turgay, Mustafa, Ergün, Reşat.

Beyoğluspor bir gün evvelki kadrosundan sadece Rıfatı çıkarmış yerine Mikâili almıştı.

İzmir — İzmirspor — Altay karşılaşmasının sonucu İzmirspora iki puan kazanç sağladı. Bu sıcakta beşbini aşan bir seyircinin sahaya gelişi maçın değerini değilse bile bu mevsim İzmirlilerin maçlara göstereceği ilgiyi anlatıyordu.

İzmirspor maçın 34. dakikasında Cengizin ayağından bir gol kazandı ve maçı greko—romenci güreşçilerin taktiği içinde öyle bitirdi. Seyirci umduğunu buldu mu? Orası biraz şüpheli. Takımlar : İzmirspor : Seyfi. Erdoğan, Bülent, Doğan, Özgür, İrfan, Cenap, Gürcan. Zeki, Cengiz, Remzi.

Altay : Varol, Tuncay, Numan, Erkan, Kâzım. İskender, Nail Cahit, Enver, Hikmet, Ayfer.

Tesislerden Şikâyet

Vildan Aşir SAVAŞIR

Geçen hafta bazı gazetelerin arka sahibelerinde bir haber yayınlandı: Devlet Plânlama Dairesi spor tesisleri için yapılan yatırımların etüd mahsûlü ciddi bir plâna dayanmadığından şikâyet ediyor ve hazırladığı raporda yapılan işleri acı bir dil ile tenkid edip daha büyük zararların önlenmesi için âcil tedbirler istiyormuş.

Bu haber bütün ehemmiyetine rağmen, ne gençlik ve eğitim konuları üzerine eğilen başların ilgisini çekti, ne de basında her hangi kir tepkiyi davet etti. Bunun izahım haberin sütunlara aktarılışındaki tutumda aramak lâzımdır. İkinci derece maçların, veya değersiz dedikoduların sahifeler kaplayan manşetli yazılarının perdelediği sönük başlıklı beş satırlık bir haberi görmedikleri için kimseyi kınamaya imkân yoktur. Görseler, düşündüklerini ve bildiklerini söyleselerdi hiç şüphesiz iyi olurdu; ama olmadı. Şimdi mesele devlet sorumlularının ve murakabe organlarının rapora gereken ilgiyi gösterip göstermiyeceklerindedir.

Bundan tam dokuz ay önce AKİS, spor tesisleri işinin ehemmiyetine işaretle "...plânın akla gelen işleri rastgele sıralamak olmadığını, »Totonun geniş imkânlarını gösteriş, kapris veya politika oyunu ile hesapsızlıklar Uğruna yarına sirayet edecek sarf mecburiyetlerine bağlamanın telafi edilemiyecek zararlarını" belirtmiş ve bir spor tesisleri plânının hangi prensiplere dayanması lâzım geldiğini, bir öncelik sırasının tespitinin zaruri olduğunu açıklamıştı. Kısa bir süre sonra, ilgililer bu ikaza, yapılmakta olan tesisler ile yapılması tasarlanan işlerin bir listesini yayınlamakla cevap vermişlerdi. Durum açıktı. Spor teşkilâtının sorumluları plân ile listeyi ayırdetmekte güçlük çekiyorlardı. AKİS 1 Ocak 1963 tarihinde çıkan bir inceleme yazısında buna değiniyor ve: "...Öyle görünüyor ki saha ve tesis filerimizde korktuğumuza uğramaktayız. Daha hiç bir şeyin adı açıkça konulmadan, kazmalar fişleyip malalar çalışmaya başlamış ve büyük paralar, neticesi şüpheli sarflara bağlanmış bile." diye yakınıyor, bu ölü doğmuş, ebedî verimsizliğe bin defa mahkûm işlerden örnekler veriyordu. Bu iyi niyetli uyarma da daha önceki gibi tesirsiz kalmış elmalı ki şimdi feryat Plânlamadan yükseliyor.

Biz bu raporu henüz görmüş değiliz. Okuyup inceledikten sonra beden eğitimine ve spora bütün bir ömür vermiş insan olarak görüşümüzü açıklayacağız. Ancak şimdiden üzerinde durulması mümkün olan bir kaç nokta yok değildir, tesislerin verimliliği meselesi ise bunlardan biridir.

Gerçi spor tesislerinin rantabilitesi sadece bunların işletmede getireceği maddi değerlerle ölçülmez. Bir çoklarının istifadesine konulacak şekilde inşa edilmiş birokul spor salonu, bir mahalle sahası ve benzeri tesisler buna örnektir. Ama gelin görün, ki sorumluların açıkladıkları listede bu çeşitten tek tesis örneği yoktur. Belirtilen tesislerin hemen tamamı nedeni ve niçini bilinmeyen ve sporcudan ziyade seyirciye hizmet eden âbide kılıklı ve tiyatro karakterli yapılardır.

Bunların inşasına başlanmadan önce ne getireceğinin hesap edilmiş olmasına şiddetle ihtiyaç vardır. Fakat yapılmamıştır. Bu, listenin tetkikinden hemen anlaşılmaktadır.

Spor Totonun gelirleri hudutsuz değildir ve sporun altın yumurlayan tavuğunun senelik randmanı aşağı yakan belli olmuştur. Artışın pek geniş hayalleri besliyecek ölçüde olmadığı da ortadadır. İlk haftanın hasılatı bunu göstermektedir.

1963 — 1964 yılı ilk haftası genel geliri 1 milyon 809 bin 124 liradır. Geçen yıl 1 milyon 620 bin 208 liraydı. Demek fark sadece 188 bin 916 liradan ibarettir.

- O halde ne olacak? Bunun cevabım vermek için keha nete ihtiyaç yoktur; olacak şudur :

Toto gelirlerinin tesislere ayrılan hissesi, İnşasına başlanan işlerin süresi içinde tamamlanmasına yetmiyecektir. Nitekim spor işlerinin bir numaralı sorumlusu, bir ahpap sohbetinde bunu çekinmeden açıklamış ve laf arasında, önümüzdeki yapı yılı için tam 18 milyona ihtiyacı olduğunu ve bunun ise muhammen hasılatın dışında bulunduğunu söylemiştir. Bu, kimse için bir müjde olmadığı gibi bizim için de sürpriz değildir.

İnşası tamamlanan tesisler ilk günden itibaren bakım isteyecektir. Bunlar bir nevi işletmelerdir, masrafsız yürümezler. Ayrıca çiminden boyasına, duş musluklarından damına kadar her gün para bekler; vermezseniz işte bu olmaz. Asıl feci olanı Spor Toto hasılatının gelirinin bu haliyle tesislerin işte bu bakım ve işletme masraflarını karşılayamayacağıdır.

1962'de denizaşırı demiryolları için 401 tane fazla General Motors lokomotifi !

(Şimdi bunların kudreti 3,5 milyon beygiri geçmiştir)

1962 de denizaşırı müşterilerimize gönderdiğimiz vapurlar dolusu General Motors Diesel Elektrik lokomotiflerinden 314 tanesi Birleşik Devletlerdeki ve Kanadadaki tesislerimizde inşa edilmiştir. Ayrıca denizaşırı yerlerdeki Ortak Lokomotif İmalâtçılarımız ek 87 Diesel lokomotif için baş[illegible] parçalar teslim edilmiştir.

Bu 401 parçanın çoğu, dünyanın dört bir tarafındaki memnun müşterilerimizin tekrar edilmiş siparişleridir. Dünya demiryollarında, Kanada ve Birleşik Devletler hariç, halen faaliyet halinde 3.500.00 beygir takatinde GM Diesel lokomotif vardır [illegible] bütün diğer Diesel lokomotif imalât[illegible] fazladır.